Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

КIиранди 30 март 1958 шу № 26 (2192) Мах 20 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

Боккхача лоархIамера революционни гIулакх ала мегаргдолаш селла доккха хIама да промышленностанна деш дола доал эргадаьккха тоадар. Юрта боахаме из санна революционни гIулакх хургда де лерхIаш дола машинно-тракторни станцеш эргайоахилга.

(Новкъоста Н. С. Хрущева доклада тIара)

СССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIЧА СОЗЫВА ЦХЬОАЛАГIА СЕССИ

Колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи

1958 шера 27 марта СССР-а Лакхехьарча Совета сессе новкъоста Н. С. Хрущевс яь доклад

Новкъостий депутаташ!

Со СССР-а Министрий Совета Председателал вахийта решени ярца сона боккха тешам а белар лакха сий а дир оаша.

Мукъа ба сона, тешам баларахи сий дарахи баркал ала а, сай оагIонгахьара, новкъостий депутаташ, шун тешам ца боабе де мел дезар аз дерг хиларах шо тешаде а. Аз тешаме гIулакх дергда сай халкъанна, вай партена, вай партес, халкъо де лаьрхIа сийлахь-доккха гIулакх — вай мехка коммунистически общество хьалъяр, кхоачашдарна къовсам лоаттабеш аз кхобергбац сай низ, дегI, вахар.

Коммунистически партен Центральни Комитета Пленума решенега хьежжа СССР-а Лакхехьарча Совета укх сессе тIа дувца оттаду колхозни строй дIахо дегIаяреи машинно-тракторни станцеш эргаяхареи дош.

IалаьмаIе боккха паччахьалкхен лоархIам бола из дош дерригача халкъа дувца оттадаьдар, хIаьта миллионаш кхал а маIа а болча болхлоша, колхозникашеи колхозницашеи, вай интеллигенцени Советски Эскара тIемахойи викалашеи чIоагIа раьза болаш тIа а ийцар.

Бокъо я сона, новкъостий депутаташ, из дерригача халкъо дувцарах йизза йоаца итогаш дIакхайкае. Моттигашкарча партийнии советскии, профсоюзнии, комсомольскии организацеша хоам беча тайпара, 1-ча денз 27-ча марта кхоачаш колхозашка, МТС-ашкеи совхозашкеи, заводашкеи фабрикашкеи, Iилман организацешкеи дешара заведенешкеи, эскара доакъошкеи советски учрежденешкеи чакхъяьхай 49 миллиони 900 эзари къахьегамхой тIахинна 576 эзари 879 юкъара собранеш. Цу собранешка колхозни строй дIахо дегIаяреи МТС-аш эргаяхареи дешаех шоай замечанеши предложенеши йоалаеш къамаьлаш дир кхо миллион совгIа саго.

Партеси правительствоси чакхдаха лерхIа гIулакхаши уж деррига халкъо дувцилгеи шерра яздаьд вай газеташ тIеи журналаш тIеи. Цу хана чухь центральнии моттигерчеи газеташка, журналашка, радиога, телеведенега хьакхаьчай МТС-аш эргаяхара предложенеш тIайолаш 126 эзар гаргга статьяши письмоши, царех кепа теха арадаьннад 102.941. Алхха центральни кхаь газеташка — «Правда» «Известия» «Сельское хозяйство» яхачарга хьакхаьчай 5975 статьяши письмоши, хIаьта кепа теха арадаьхад 1.508. Цу бакъдараша къаьгга хьайоах вай советски общество демократен принципаш дIакхайкадаь ца Iеш ца хаддаш чакхдоахаш хилар.

Советски паччахьалкхе хьаьча сийлахь-воккхача В. И. Ленина хьийхад, социалистически демократен белгало, халкъа Iалаьмате доккхагIа долча даькъо паччахьалкхенна доал дара бокъонца дакъалоацаш хиларца йолгеи, коммунизмага ме долх, хIама деш дола низаш дегIадахкар, экономика, культура, халкъан вахара хьал ца хаддаш айдара чIоагIа хьашт долаш болча къахьегамхоша, алхха шоаша обществон дерригa гIулакхаш леладерг долгеи. Демократически управленен ленински принципаш ца хаддаш чакхъяхара ССКП XX-ча съездо лаьца никъ тIагIертта чакхбоахаш вай партес де мел дезар ду халкъа творчески инициатива, политическии къахьегамеи активность кхы а шерагIа йоаржаярна.

Машинно-тракторни станцеш эргаяхара дош дерригача халкъа дувца оттадеш партес лерхIар, къахьегамхой коллективни уйлаш хьал а лоацаш, юртбоахаман продукташ шортта хилийтара духьа, вай мехка коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъяра духьа, колхозни строй дIахо дегIаяреи МТС-аш эргаяхареи декхараш кхоачашдарна дикагIа йола формаш лаха. Цунца партес лоархIам бир, промышленностани гIишлошъярнеи доал дар тоадара дош дIададахача шера дерригача халкъа дувца оттадарах дика пайда баьннача, опыта. Из дувцаш, тIехьагIа Лакхехьарча Совето тIаийцача закона тIа лоархIам баь йола дукха а геттара дика предложенеш йир, къахьегамхоша.

ХIанз массанена а гуш да, предприятешта доал дарна союзни республикай, моттигерча партийни а советски а органий лоархIам лакхбаьча, производствон доал дарна миллионаш керда болхлойи гIулакхера нахи чуэзача, социалистически экономика кхы а чехкагIа айяра хьал оттадаьча промышленностан доал дар хувцаро, вай мехка мел доккха гIулакхаш дир.

Коммунизм хьалъяра декхараш толамца кхоачашдарна лоархIам бола хьал из хилар бIаргагуш хиларца, берригача советски наха чIоагIа теркам бир колхозни строй дегIаярна партес де лерхIача гIулакхашта.

Фу хьахьекхар хIанз, из деррига халкъо дувцаро?

Цкъа-дале, цо хьахьекхар, колхозни строй дIахо дегIаярнеи машинно-тракторни станцеш эргаяхарнеи партес де лерхIараш ший ханнахьеи, динза даргдоацаши, нийсеи оттадаь гIулакхаш хилар. Уж гIулакхаш дуккха а къамаш дахча вай социалистически паччахьалкхен дерригача халкъаша бIайхача безамца хьал а лаьцар цхьабарт болаш къоабал а дир.

ШоллагIа-дале, дувцаро хьахьекхар, социалистически юрта боахам сихха айбара программа практически кхоачашъелга берригa советски нах чIоагIа хьашт долаш хилар. Дуккха а мах болаш хьехамаши замечанеши елар колхозашта производственно-технически гIулакх дара практике, юртбоахаман органий балха долча цIенхоштарча кхоачамбоацараштa критика йир, бокъонца йола предложенеши тIатохамаши дир. Цу дерригнеша Лакхехьарча Совета новкъостал дергда вай халкъан хетари цун хьашташи тIадола, Советски Союза, хIара союзни республикан экономика хIанз дегIаяро дIа мел дехар чулоацаш дола Закон оттаде.

КхозалагIа-дале, дерригача халкъо дувцилга шерра доаржадарца кердача низаца гучаяьлар паччахьалкхенна доал деш, боахам а культура а хьалъяра лоархIамегIа дола дешаш къоастадеш къахьегамхоша бокъонца, хьинаре дакъалоацилга Iалашдеш йола советски обществон социалистически демократи. Из бокъонца йоах миллионаш болча советски наьха творчески къамаьлаша, шоай социалистически Даьхен низ чIоагIбареи хозъеш из тоаялареи йоакхо еш хилар чулоацача къамаьлаша.

ДиазлагIа-дале, дерригача халкъо дувцаро хьахъекхар, Коммунистически партес колхозни строй дIахо дегIаярна оттадаьча гIулакхий, дукха ха йоаццаш чакхдаьккхача промышленностан доал дар хувцара санна, Iалаьмата боккха практически а халкъабоахама а лоархIам хинна ца Iеш, социализмагара доалаш-доалаш коммунизмага далара декхараш толамца кхоачашдара, боккха теоретически, бокъонца программни лоархIам хилар. Кепайоазон тIа а багах а даьча дуккхача къамаьлащца дерригача халкъо из дувцача деношка белгалдир, Коммунистически партес марксистско-ленински теори творчески лелаеш, вай мехка социализми коммунизми хьалъяра опыт вIашагIтохара ларда тIа из кердача положенешцеи выводашцеи йIаьхий еш хилар.

ПхезалагIа-дале, хIанзарча дерригача халкъо дувцара эргало яр, Коммунистически партени Советски правительствони чурча а арахьарча а политикан деррига дешаш шерра дувцача, балха итогаш еча, Советски мохк дIахо дегIабара перспективаш увттаеча хана, лоархIамегIа йола политически кампани — СССР-а Лакхехьарча Советe хоржамаш деча деношка из хилар.

Дерригача халкъо дувцара юкъе дакъалоацаш хиннараша нийса лоархIар колхозни строй дIахо дегIаяра гIулакхаш коммунизм хьалъяра сийлахь - йоккхача планацара дIакъаста йиш йоаца, цунцара дакъа хилар.

Дерригача халкъо из дувцарои СССР-а Лакхехьарча Совета хоржамаш дара тIехдикача итогашеи цIаькха а къаьгга а низ болаш а хьахьекхар Коммунистически партени советски халкъеи йохаргйоаца цхьоагIо, ССКП XX-ча съезда исторически решенеш кхоачашъе а сийлахь-воккхача Ленина хьахьийхача цаI мара боацача нийсача наькъ тIа, юха ца боалаш баха а уж кийча хилар.

I.

СССР-а юрта боахам дегIабара керттера итогаш

Новкъостий депутаташ! Халкъа боахаманна еш йола хьалхале тоаеш партес лелабеча балхах хьакъоастаде йишйоацаш, цох доаллаш да колхозни строй дIахо дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола дош. Владимир Ильич Ленина цкъа санна дуккхаз а белгалдаьхад, социализм котъяккхара тIехьа къовсам лелабеча хана, эттаьча гIулакхашка хьежжаь, хьалхале тоае а, цун куцаш хувца а дезаш хилар, управленен аппарат эргаяха езаш хилар.

Социализм котъяьнначул тIехьагIа а, доалашдоалаш социализмагара коммунизмага доалача хана а цхьаккха хIама тIера ца доалаш нийса ба из Ленина хьехам. Советски общество, цун экономика а культура а цхьан метте соцаенна латташ яц, уж хадданза дегIаух. Ухаче, цо дIадех боахаманна доал дара куцаш тIа-тIа тоаделга.

Укх тIеххьарча хана Коммунистически партен Центральни Комитето а Советски правительствос а дукха болх лелабаьб халкъа боахаманна еш йола хьалхале тоаеш. Боахаман а культуран а гIулакхашта хьалхале лелаелга коммунизманна гарга ме гIерт, из коммунизм хьаеш боахкарий — къахьегама наьхеи творчески хьаькъалца болх беча наьхеи сакхетам лакхабаларга, паччахьалкхен юкъарча гIулакхашта хIара саг бехктокхаме хулга совдаларга хьажжа ду партес. Цу дешо вайгара дIадех наьха инициатива ма-могга совйоаккхилга, производстванна доалдара балха тIа-тIа дукхагIа болхлой, колхозникаш, инженераш, техникаш, агрономаш, зоотехникаш, кхы бола специалисташ юкъе озилга.

Вай эргадаьккха хийцаьд промышленностанна доал делга, дIаяьхай шоай хана дуккха дика гIулакхаш даь йола промышленни министерстваш, предприятештеи гIишлонаштеи доалделга экономически районашка дIаденнад, цу районашка совнархозаш вIашагI а ехка. Планаш увттаелга цхьан центре хулгеи хьалхале демократически наькъаца лелаелгеи вIаши тар а долийташ леладар — из ба боахаман социалистически система толашагIа хиларах эггара дукхагIа пайда эца йиш хулийтаргйола никъ. Уж гIулакхаш чакх ца дахийта духьал бувлаш, партии правительствои кхерае гIерташ догматикаши консерватораши а нийсбелар цу хана вайна юкъе. Цар йоахар: фу де гIерт шо, мича йиш я министерстваш дIаяха?

Хано хьахьекхар партен Центральни Комитет йиззаь бакъ хилар, промышленностинна деча доала меттахьара дешаш къостадеча хана парте из гIулакх творчески даь хилар. ХIанз цох доккхий беркаташ а дувл.

Февраля бетта хиннача совнархозий председателий, республикашка, краяшка, областашка партийни а советски а организацей хьалхале лелаеш барий Ерригсоюзан совещанес хьахьекхар промышленностанна доал делга эргадаьккха тоадар мел пайдана а ший ханнахьа даь а гIулакх да. Доал дарна йола керда система хьалхарча бетташка кхоачаш гIаь-матта янза а хьалъотташ мара ца йоагIаш а хилар Iаткъаш хиннадале а, хIаьта а предприятешта доалделга дикка тоаденнад, кхы а нонагIа айденнад наьха къахьегама а политически а хьинар. Моттигашкарча партийни а советски а органаша дукхагIа къоастам болаш леладу хIанз боахаман гIулакхаш. Из бахьан долаш промышленносто дуккха а дикагIа бу болх, дукхагIа пайда эц йолаш йолча торонех.

ВIалла шек вала везаш дац, промышленностанна хьалхале лелаяра гIулакх эргадаьккха тоадарах доала беркат тIайоагIача хана кхы а дукхагIа хург хилар а ,хIаьта цох вай мехка промышленность хьаеш йола хIамаш совйоахарг хилар а. Вай сихдергда воашта тIалатта керттера экономически декхар — хIара сага керта кхоачаш промышленни продукци хьаярна укх гаргарча хана дукхагIа дегIадаьхка долча капиталистически мехкашта тIехьакхувлга а хьалха довлга а — кхоачашделга.

Февраля бетта хиннача ССКП ЦК Пленума соцам тIа белгалдаь да, ССКП XX-ча съезда исторически решенеш леррагIа кхоачашъеш хилар бахьан долаш, Коммунистически партега хьалхле а йолаш Советски Союзо укх тIеххьарча юкъа социалистически экономикан а культуран а деррига доакъош дегIадоаладарна, къахьегамхой хьал-торо кхы дIахо а тоадарна керда, доккхий толамаш даьха хилар.

IалаьмаIе сиха дегIаух социалистически промышленность, эггара хьалха берригача халкъа боахаман лард йола еза-йоккха индустри а ухаш. ССКП XX съезд хилча денз даьннача шин шера болхбе йолаеннай 1600 промышленни предприяти, арахецаш йола промышленни продукци цу юкъа 22 процент дукхагIа хиннай, хIаьта еза-йоккхача индустре арахецаш йола продукци 24 процент гаргга дукхагIа хиннай. Промышленносто дика ка а йоалаш кхоачашъю 1958-ча шера план а. Массайолча союзни республико тIеххоачашъяьй хьалхарча шин бетта планаш. Соахка цу юкъа арахийцаь хиннача промышленни продукцеца нийсдича, из 11 процент дукхагIа арахийцай. Дуккха эзараш йолча предприятеша ханал хьалха, Лакхехьарча Совета сесси хьаеллача денга, хьалхарча квартала планаш кхоачашъяьй.

Коммунизманна гаргга озаш мохк дIахо бигарна эша лоархIамера кхы гIулакхаш дика ка а йоалаш къоастаде торо хулийташ дола керттерадар дегIадахкарна хIара исторически кердача этапе, марксистско-ленински теорес ма яххара, лаха а довза а ховш хиларах я парти селла низ болаш. Промышленностанна деш дола доал эргадаьккха тоадара тIеххьа-тIехьа, лоархIаме а тIехьадаха йишйоацаш а дола халкъа боахаман декхар из хиларах тарра, экономически гIулакхашта СССР-а дегIаяра хIанзарча хьало эггара хьалхарча аргIанна де дезаш хьалхадоах колхозни строй дIахо дегIайоалаелгеи машинно-тракторни станцеш эргайоахилгеи. Колхозни строительствон практико, юрта боахаман хIама хьаду низаш кхы а дукхагIа дегIадоаладарна, мехка чухь юрта боахаман продукташ шортта хилийтарна динза даргдоацараша тIагIертта хьалхадоахаш декхар да из.

Боккхача лоархIамера революционни гIулакх ала мегаргдолаш селла доккха хIама да промышленностанна деш дола доал эргадаьккха тоадар. Юрта боахаме из санна революционни гIулакх хургда де лерхIаш дола машинно-тракторни станцеш эргайоахилга.

В. И. Ленина оттаяьча коммунистически строительствон программа тIа индустриализацени электрификацени планаца цхьана лоархIамера моттиг дIалоац кооперативни плано. Цу плана тIа хьахьекха ба дуккха миллионаш бола къахьегама ахархой социализм хьалъярна юкъе озара никъ, механизированни социалистически боккха юрта боахам хьабара никъ.

Ленински кооперативни планах хьалхале а еш, Коммунистически партес кийч а дир, вIашагI а деллар дуккха нах колхозашка гIолга, хIаьта цох хьахилар колхозни строй, чIоагIделар юрта боахаме хьаеш йола хIама кердача социалистически хьисапе хьаелга. Социализм юрта котъяларо хьахьекхар болхлой классанеи ахархоштеи юкъера цхьоагIо цIаккха а йохаргйоацаш чIоагIа хилар, кхы а нонагIа чIоагIйир из йохаргйоаца цхьоагIо.

Колхозни строй хьахилар а из чIоагIъялар а ленински кооперативни плана котало, вай партен керттерча наькъа котало я. Из котало яькхай парте социалистически строительствон ленински новкъара вай мохк баккха гIерташ хиннача классови моастагIащца, аьттехьарча оппортунистащца, аьрдехьа чухехкаращца къовсам а лоаттабеш. Коллективизаци чакхъяларах къаьст-къаьста лелдаьча миллионаш долча кагийча боахамашта меттел Советски Союзе хьахиннаб боккха балхаш деш бола социалистически юрта боахам. ХIанз укх сахьате вай мехка 78 эзар гаргга колхозаш я, 8 эзар МТС я, 5800 совхоз я.

Социалистически новкъа юрта боахам эргабаккхаро а вай ханарча техникаца из Iалашбаро а дикка овсара баьккхар болх, из бахьан долаш мехкарча юрта боахамо луш йола товарни продукци революци хилалехьа хинначул массехказ дукхагIа а хулаш, дегIаенай. Ший овлан тIара хувцаденна тоаденнад юрта боахамга машинаш хилара гIулакх а. ХIанз укх сахьате колхозашка, МТС-ашка, совхозашка 1 миллиони 700 эзари гаргга тракторaш я (пятнадцатисильни лоархIам болаш), Iалаьмате дукха кхыйола машинаш а я. Дуккха итташ миллионаш гектараш дукхагIа хиннад оахаш дола лаьтташ, къаьстта а дукхагIа хиннад оахаш дола лаьтташ аханза даьда баши къовхьаши ахарца.

Колхозий юкъар боахам дегIабарах дикка тоаденнад колхозашкарча ахархой хьал-торо. Революци хилалехьа Россе бахаш хиннача къахьегама ахархошка кхоачаш хинначул вIаши нийслуш долча маьхащца диста аьлча хIара болхбеш волча колхозникага диазза дукхагIа доход кхоач, хIаьта нагахьа санна, дешилгеи, лорий дарбеи мах боацаш хилар а пособеш а паччахьалкхен чотах нахага кхоача кхы хIамаш а лаьрхIача-м уж доходаш ялхazза а дукхагIа хул.

Тезисашка деррига халкъ хьожача хана, дог раьза долаш белгал дора, укх тIеххьарча шерашка вай юрта боахамо даьха къаьстта лоархIам бола толамаш. Социалистически юрта боахам дегIабарах хIара денна йоакхо еш, партен Центральни Комитето ший сентябрьски Пленуме (1953-ш) а тIехьагIа хиннача Пленумашка а гучадаьхар юртбоахамах производствон цхьа дола доакъош теркам ца беш, тесса дуташ, юртабоахамана хьалхле лелаеча хинна доаккхий кхоачамбоацараши гIалаташи. Иштта этта гIулакх партес магийтанзар, цо лийрхIа а лийрхIаб, лерхIа а лерхI низ болча промышленноста нийса бахача наха а паччахьалкхено дIа мел дехараштa а бизза кхоачам билла дукха продовольстви бедали яккха могаргбола масса оагIорахьара дегIабена юрта боахам хиланза баргбоацаш.

Чехкка юрта боахам лакхбе дерригача халкъа лоаттабу къовсам вIашатIехьа боккхаш, Коммунистически партес хьалхле лелаю юртбоахаман производствон Iалаьмате боккхача лоархIамах, коммунизманга довла хиланза яргIоацача, шортта продовольстви яккхарах йолча марксизманленинизман программни положенещца. Партес меттахьа техар вахарах дIахьадача, партен ленински наькъа духьал хиннача, баши къовхьаши ахар, хьайбай продуктивность лакхъяр, общественни боахам дегIабоалабарна колхозникаш юкъарча балхацара безам айбеш материальни хьашташ хургдола принцип майоагIара дIакхахьар санна, Iалаьмате боккха лоархIам бола гIулакхаш чакхдахара духьал хиннача консерватораштеи догматикаштеи.

Вай партес, ЦК-а Пленумашка а ССКП XX-ча съезде а юрта боахам чехкка лакхбе йоккха программа а оттаяь, из дерригача халкъа декхар кхоачащдеш дола дукха паччахьалкхен доккхий гIулакхаш чакхдаьхар.

IалаьмаIе боккха лоархIам болаш хилар юрта боахаман производственно-технически база чIоагIъеш, говзал йолча специалистий, организаторий, болхлой-механизаторий кадраща колхозаш, МТС-аш, совхозаш чIоагIъеш, колхозий а колхозникий а колхозни производство шеръе материальни хьашт хилар лакхдеш, демократически доал дара лардаш дIахо а дегIайоалаеш дола гIулакхаш.

Партес тIаийцар юрта боахам кхы а чIоагIагIа технически кийчбенна хургбола гIулакхаш. Укх тIеххьарча диъ шера юрта боахамга кхачийтар 908 эзар трактор (пятьнадцатисильни лоархIам болаш), миллионаш юртбоахаман кхыйола машинаш. Доккха новкъостал дир юрта боахама говзал йолча кадраща а. Нагахьа санна 1953 шера колхозашкеи МТС-ашкеи лакхера а специальни юккъера а дешар дийша 83 эзар саг хиннавале 1957 шера уж тайпа специалисташ 277 эзар саг вар.

Укх тIеххьарча диъ шера юрта боахамга — производственни гIишлонаш хьалъеча, тракторашка, машинашка, оборудованега советски паччахьалкхено дIадахийтар 75 миллиарди 400 миллион сом, е цу гIулакхашка шоллагIча, кхоалагIча, йиълагIча пятилеткашка а пхелагIча пятилеткан кхаь шера а дIадахийтачул, цуханарчеи хIанзарчеи маьхащца нийсдича деррига а хьайицача, 10 миллиард сом дукхагIа.

Юрта боахаман болхлой юкъарча болхацара безам айбеш материальни хьашт хилар лакхде, юрта боахаман керте продукташ кийчъярах а уж эцарах а доагIа маьхаш лакхдир, юртбоахаман налог кIезигйир. 1958 шера 1 январа денз колхозникий, болхлой, гIулакхерча наьха боахаман продукташ тела ца езаш мукъадалийтад. Юрта боахаме планаш увттаяра керда порядок оттаяра а моттигашкарча хьалашка хьежжа юртбоахаман Устава юкъе хувцамаш чукхахьа колхозашта бокъо яларо а шоай йолча торонех дикагIа пайда эца йиш хургйолаш колхозникий инициатива мукъаяьккхар.

Юрта боахам чехкка дегIабарна партес оттаяь программа кхоачашъеш даьха хинна толамаш къаьгга хьахьокх укх хIамаша. ТIеххьарча диъ шера мехка валови ялат чудар цул хьалха дIадахача диъ шераца нийсдича 27 процент лакхденнад. Иштта лоархIам боллаш лакхденнад валови коартолаш, овощаш, шекар доаккха свеклаш, лен-волокно, боамби-бедал чуяр а. Хьайбаш дийбад, хьайбай продуктивность лакхъеннай. Масала, укх тIеххьарча диъ шера дулх даккхар, хьайбаш дегIадахкар а лерхIаш, 38 процент лакхденнад, цунна юкъе колхозашкеи совхозашкеи лоадама хIама ца эшшаш 80 процент а долаш, шура яккхар, мехка гIолла еррига а хьайицача, 50 процент лакхденнад, хIаьта колхозашкеи совхозашкеи шоззачул дукхагIа а луш. 1955 шера ССКП ЦК -а январски Пленумо колхозашка доахангара шура яккхар а шура кийчъяр а лакхде аьнна енна задани ханал, хьалха, ялх шера когаметта кхаь шера, кхоачашъяьй.

Парте тIаийца гIулакхаш бахьан долаш вай юрта боахам, тесса дита хиннача цхьадолча доакъой тIехьадисар дIа а даьккха, чехкка лакхлуш латт хIанз. Из иштта дале а, мехка экономика дIахо а дегIайоалаяра декхарашкеи дерригача халкъа боахам дегIабара Iалаьмате йоккхийча перспективашкеи хьежача, дегIаухаш долча обществос дIадехараштa бизза кхоачам бинза баргбоацаш хиларга диллача, кхоачам беш лерхIа йиш яц даьха уж толамаш.

ССКП XX-ча съездо оттадаьча боарамашца ялаташи технически культураши яхар а бахача наха сага сих дулх, даьтта, шура яккхарна укх гаргарча шерашка США-на тIехьакхе аьнна оттадаь декхар кхоачашде эшача боарамашца хьайбаех йоаха продукци яккхара а задани кхоачашъе лаьтта тоадара культура, юртбоахаман механизации лакх ца йича яргъяц, Iилмах а техниках а дикагIа пайда эца беза, новаторий опыт юкъейоалае еза. Духхьал цу наькъаца мара йиш хургъяц къахьегама овсарле лакхъе, юртбоахаман культураш хьувкъилга а хьайбай продуктивность а айъе, продукцега бода мах лоархIам боллаш чухьнахьа баккха.

ДIахо а юртбоахаман производство дегIайоалаярна кертера лоархIам болаш я вай колхозаш. Валовой а товарни а продукцен дуккха дукхагIа дола дакъа лу цар, царна 70 процентал дукхагIа паччахьалкхенна ялат, кхаь даькъах ши дакъа дулх а шура а кийчду. ДIахо а колхозаш йоккхагIа ярах, цар болх дикагIа вIаштIехьа баккхарах, цар материально-технически база чIоагIъярах тийша да юртбоахаман производство дегIаяр. Укх тIеххьарча шерашка колхозаш вIашагIтохаш йоккхагIа яро, цар боахам чехкка дегIабаро, дукха доакъош дола юртбоахаман предприятеш хиларах тарра, колхозаш дегIаяхкаро дIадех хIанз йола производственно-технически царна гIулакх дара порядок эргайоаккхилга.

Цудухьа деррига халкъ тезисашка хьожача хана, чIоагIа хьал а лаьцар, цхьа барт болаш мога а дир партен Центральни Комитето дIахо а колхозни строй дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи оттадаь гIулакхаш.

II.

Колхозни строй хьалъярна а чIоагIъярна а МТС-ий хинна лоархIам

Новкъостий депутаташ! Лаьттанцара болх а хьайбаш а леладеча даьха толамаш ленински кооперативна плана лардаца юрта боахам социалистически эргабоаккхаш хувцарах хинна да. Хьаькъалерча а сийрда гуш йолча а В. И. Ленина указанешца хьалхале а лелаеш, дуккха миллионаш болча ахархоша болхлой классаца айхха цхьоагIо а йолаш, цо хьалхле а лелаеш, социализм хьалъеча дика дакъа лацар хиланза яргйоаца торонаш чIоагIа а вIаштIехь-тIехьа, майоагIара а Iалашйир партес. Практически уж декхараш кхоачашдеча новкъа нийслуш хинна холонаш дуккха низ тIа а бохийташ, дIаяха йийзар партен а халкъа а.

Ленински кооперативни план йизза котъяккхарна ахархой зIамгича боахама хьалхашка хьекха ца Iеш, лаьттанца болх беча капиталистически боккхача боахама а хьалхишка шоаш толажагIа хилар дIа ца хьекхача яргйоацаш хилар колхозаш. Из декхар кхоачашдарна вай ханарча техникаца социалистически юрта боахам Iалашбанза балaнзар. Духхьал вай ханарча техникан лардаца мара лаьттанца болх беш хIама хьадеш дола низаш мадоаггIа доаржаде йиш хургьяц боккхача общественни боахамга, продукташ эггара дукхагIа арахеца йиш хургьяц, цунца мара дIахьокхалургдац моллагIа бале а, социалистически боацача юрта боахамал вахара ше толашагIа хилар а прогрессивнегIа хилар а.

Кагий боахамаш дола ахархой юрт социалистически эргайоаккхаш хувцарна вай ханарча техникан лоархIамах Ленина хьийхараш шерра довзаш да. Партен VIII-ча съезде юрта балхах ше доклад еш, цо яьхад: «Нагахьа санна кхоана вайна 100 эзар дикагIа йола трактораш йолаялийта могаре, царна бензинах кхоачам булоре уж машинистех Iалашъюлоре (шоана дика ма хой хIанз из фантази йолга), тIаккха юкъерча ахархочо аргдар: «Со коммунена (коммунизмана) тIехьа ва». Шоах дуккханешта дагадоагIа хургда, Советски паччахьалкхено доазол дехьара ийца эггар хьалхара трактораш а кхыйола юртбоахаман чоалхане машинаш а Ленина предложенех юртбоахаман коммунашка, колхозашка дIаяххийта хилар.

Цу хана бIаь эзар трактор юрта яла низ бацар вай паччахьалкхен, хIана аьлча вай мехка яцар кхоачам боллаш дегIаена индустри, цу хана трактораш вай вIалла а хьайицар. Социалистически индустрех йола партен генеральни лини кхоачашъеш, партес хьалхле а лелаеш советски халкъо хьалйора низ бола промышленность, юртбоахаман машинаш хьаелга шердора, цунца цхьана мехка индустриальни низ чIоагIбарца технически кийчбеш эргабоаккхар юрта боахам, дуккхача хана денз из тIехьабиса хилар дIадоаккхар.

(ДIахододар шоллагIча оагIо тIа).

СССР-а ЛАНХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIЧА СОЗЫВА ЦХЬОАЛАГIА СЕССИ

Колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

Шерагара-шерга юрта боахам дикагIча техникаца Iалашбелга дегIадоагIаш хиларо социалистически города юртацара производственни бувзам чIоагIбора, Iалаьмате чIоагIа революцепгахьа боахар ахархой. Миллионаш болча ахархошка шоашта бIаргаго йиш хилар кулакий лоала кIалхара бовла а юртбоахаман къахьегам аттача боккхаши цун овсарле лакхъеши йола техника юкъе йоалае а йиш хулийта социалистически боккха юрта боахам толашагIа хилар.

1927 шера, юрта боахам чоалханерча техникаца тIехь-тIехьагIа дукхагIа беш, Iалашбе йиш хургйола торонаш вай промышленноста гучаяьначул тIехьагIа, юрта боахама шерра коллективизаци елга хьалхашка эттар. Дунен халкъашта юкъерча а мехка чухьарча а хьало йоахар из дош лоацацача хана чакхдаккха деза.

Духхьал машинни техникаца, Iилман карагIдаьннараш юкъе доаладара лардаца мара дегIаяхка йиш яцар колхозий. Укхазара хьагучадаьлар колхозашта производственно-техническа гIулакх дара йоаггIаш йола форма лаханза ярг ца хилар, паччахьалкхено хIара денна а мамогга шерагIа а боахаман кердача, социалистически форманна — колхозашта новкъостал де йиш хургйола организаци хьаянза ярг ца хилар. Цу тайпара бола паччахьалкхен низ а хинна дIааийттар юрта машинно-тракторни станцеш.

ХьалхагIа хьахиннача колхозийи совхозийи опытаца ахархой тийшар дикагIа йолча техникаца кийчбаь социалистически юрта боккха боахам толашагIа хиларах. Иштта цу хана хьахилар машинно-тракторни станцеш.

Дагалоацаргда да вай, Одесски областа Березовски районе мехка хьалхара Шевченко цIерах йола машинно-тракторни станци мишта хьахилар. Цу района баьх долча лаьтташка баха цхьа группа нах баьхкар. Царех хIаранена дикача лаьттан участок елар. Цхьабакъда, касталашха гучадаьлар цу лаьтта къахьегама къаьнарча кечалащца болх бе Iалаьмате хала хилар. ТIаккха, 1927 шера, цу керда баха баьхкача наха совхозагара тракторащцеи кхыча машинащцеи шоашта новкъостал дар дийхар. Керда баха баьхкача наха новкъостал де совхоза болхлоша итт тракторах латта отряд къоастайир, нагахьа санна къаьста яда участкаш цар вIашагIа ца тохе, отрядага цу лаьтташка болх бе йиш хург ца хиларах ахархой дIакхета а беш. Ахархой раьза хилар цу деша, гIайнаш дIа а даьха, кооперативе вIашагIкхийтар уж.

1928 шера бIаьсти Шевченко цIерахча совхозе из тайпа 14 отряд яр 18 эзар гектара тIа болх беш. Цу хана чIоагIдир «юрташта юкъера машинно-тракторни станци» аьнна цIи йолаш эггар хьалхара тракторни колоннах МТС хьаяр. Цу станцен директор вар машинно-тракторни станцеш вIашагIтохарна дукха гIулакх даь вола агроном — коммунист Анисим Миронович Маркевич.

Партес хьаллаьцар из Iалаьмате дика дIадоладаь гIулакх. Хьалхарча МТС-а хьокхамца бIаьш а эзараш а МТС-аш хьахилар. МТС-аш дегIаяхкарца чIоагIлора, низ болар колхозашка.

Цхьаболча новкъосташа хетт: МТС-аш йоацаш хиннаяларе мегаргдецарий теш яхаш? Шерра коллективизаци йолалуча хана йохка мегиргъецарий труктораш колхозашка? Ховш ма дий, Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашка юкъарле йоацаш коллективни боахамашка дIателаш яр труктораш. Колхозни болам шерра болабеннача хана из де йиш яцар. ХIана? Промышленноста торо яцар денна эзараш, эзараш хьахулаш хинна къона колхозаш тракторащца Iалашъе; цу хана дукхагIа йолча колхозашка трактораш эца кхоачамаш дацар; трактораш лелае ховгдола кадраш яцар цар.

Цхьабакъда, гIулакх латтацар духхьал цу производственно-экономически оагIонах. Цул кIезгагIа лоархIам болаш бацар политически оагIув а. Лаккха механизаци яь социалистически юртбоахаман производство толашагIа хилар кхетадаь, цхьабакъда хIьта а зIамгача боахамий доалахьен оамалех мукъа баланза бола миллионаш, миллионаш ахархой колхозашка ухача хана, социализман новкъа вай юрта боахам дегIабоалабе Советски паччахьалкхено хьалхле лелаяра лоархIам чIоагIбе безаш дар. Паччахьалкхенна бе яьхка машинно-тракторни станцеш къахьегама ахархой коллективизман, дерригача халкъа юкъарча хьаштий уйланца кхетабарна доккха гIулакх хилар, машинно-тракторни станцей сийлахьа-боккха исторически лоархIам эггар хьалха латтар социализман хьалъеш лоаттабеча къовсаме болхлоии ахархойи цхьоагIо чIоагIъеш, цар новкъостал деш хиларах. МТС-ий болхлой боккхача общественни боахама, индустриальни техника, къахьегама социалистически дисциплина тIаберзабора ахархой керда культура яхьар юрта. Колхозни строй дIаоттача хана МТС-ашка яьхкача политически отделаша колхозаш вIашагIтохара-боахаман хьакъехьа чIоагIъяра, бохабаьча кулакаша деш хиннача моастагIалца лоаттабаьча къовсаме боккха лоархIам болаш гIулакхдир. МТС-аш яхкаро юрта боахаме йоаккха технически революци а йир, дIахо юрта культурни революци йоаржае новкъостал а дир.

Машинно-тракторни станцеш бахьан долаш вай юрташка хьахиннад йоккхий говзалаш йолча болхлой индустриальни къахьегама эскар — трактористаш, комбайнераш, шофераш, ремонташ ю болхлой. ХIанз МТС-ашка ба хадданза балхаш деш шин миллионал дукхагIа болхлой. Механизацен школашка а МТС-ашка а вIашагIъехкача тайп-тайпарча курсашка а дийша чакхбаьннаб дукха миллионаш бола колхозхой. Уж Iалаьмате дукха йоккхий говзалаш йола кадраш хIанзарча вай юрта хозне я.

ТIеххьарча шерашка, юрта боахам сихха дегIабоалабарна йола программа оттае а чакхъяккха а парти йолаеннача хана, къаьстта чIоагIа лоархIам болаш хилар машинно-тракторни станцеш. ССКП ЦК-а сентябрьскии цул тIехьагIа хинначеи Пленумий а партен XX съезда а решенешка хьежжа МТС-ашка яхийтар бIаьш эзараши миллионаши керда юртбоахаман машинаш, кийчйир хадданза болх беш йола механизаторий кадраш, хьалхле лелаечеи инженерно - технически болхлой состав чIоагIйир. Из даьдецаре хIанз дерригача дунено дувцаш латта толамаш доахалургдацар вайга юрта боахам дегIабоалабеш. Советски Союза машинно-тракторни станцей опытах толамца пайда эцаш да вож социалистически мехкаш.

КIоарггача хьакъалца оттаяь хиннача ленински кооперативни плана тешаме а йолаш, вай партес, вай паччахьалкхено МТС-аш ехкар ахархойх болча къахьегамхошта, юртбоахаман производственни кооперацей наькъа тIа уж баха а цу наькъа тIа дIачIоагIбе а, новкъостал дарна. Партен хьинарца, халкъа хьинарца, толаме кхоачашдир из дунен историн чухь лоархIам болаш дола декхар. МТС-аш бахьан долаш вай йиш хилар колхозаш чIоагIъяь ца Iеш, царех дукхагIчарех доккхий пайдаш тIадоагIаш а хIанз Iалаьмате дукха кадраш йолаш а йола йоккхий, экономически низ болаш йола социалистически предприятеш е а. Цу духьа советски халкъо доаггIаш дола сий ду колхозни строй дегIайоалаярнеи чIоагIъярнеи, вай социалистически юрта боахам сихха айбарнеи лоархIамегIара гIулакх кхоачашдаьча машинно-тракторни станцей.

Хаттар хила тарлу: селла доккха гIулакх машинно-тракторни станцеша кхоачашдаьдале, уж эргаяхара дош хIана оттаду? МТС-аш ехкача хана партес цIаккха а лийрхIадац колхозашта производственно-технически гIулакх деш йола из форма даим нийса хургхилар, цо цIаккха а лийрхIадац МТС-аш яхкар къаьстта ший гIулакх.

Доккха гIалат дергдар вай, нагахьа санна кердача хьалашка хьежа а доацаш, къаьнача, шоай ха йистейоалаш латтача формаех хIанз а тувсалуш вай хилча. Из массанена а ха дезаш да. Марксизмо-ленинизмо хьех, хIамаш хьаеш болча ханара наьха гIулакхаш хIамаш хьаеш дола общественни низаш дегIадахкара боарами цхьатарра хила деза, хIаьта цу гIулакхий формаш, хIамаш хьаеш долча низий хьалашка хьежжа хувцалуш хила а еза, яхаш. Мичча тайпара гIийрта а хIама ха йоацаш хилийта гIертаро гайна е ганза духьале ергья хIамаш хьаеш дола низаш дегIадахкара.

ХIанз хьакхаьчай паччахьалкхеннеи колхозаштеи юкъера гIулакхаш, МТС-аш санна йола звено юкъе ца лаьттача а кхоачашдулургдола ха. Из да колхозни строй дегIаяра кердача этапе вай хилар.

III.

Колхозни строй дегIаяра керда этапи машинно-тракторни станцеш эргаяханза ярг ца хилари

Новкъостий депутаташ! Эггара хьалхара машинно-тракторни станцеш яхкача денз 30 шу даьннад. Цу хана чухь колхозаша шоаш дегIаахарца боккха никъ хьабенаб. Уж дегIаяьхкай, цар юкъара боахам чоагIбеннаб, колхозий производство дукха а чоалханегIа хиннай.

Цу хьалашка дисадолий машинно-тракторни станцеша хIанзалца кхоачашдеш хинна гIулакхаш? МТС-ашка гIолла колхозашта хIанзалца хиннача формах производственно-технически гIулакх даро кхоачам бой-теш юртбоахама производстван хIанзарча боарамаи колхозашта эшачоаи?

Хьожаргда вай цу дешашка.

Юххьанца дукхагIа йола колхозаш кагий, экономически низ боаца боахамаш дар. Дуккха хана денз йолаш хиннача кагийча колхозий опыто хьахьекхар юкъара производство масса оагIонгахьара дегIакхувла а паччахьалкхено юрта боахаманна хадданза лоаттаеш йолча толашагIча техниках бизза пайда ийбе а тор ца долийташ хилар.

Колхозаш вIашагIтеха йоккхий яро чIоаггIа дегIайоалайир колхозни строй. Цу гIулакхо гIойле хулийтар техникаи балха низехи дикагIа пайда эца а колхозни экономика айе а. Цхьабакъда юрта боахаманна хьалхле лелаеча балха юкъе цIенхоштта кхоачамбоацараш долаш цу цхьан гIулакхага Iалашдулаpгдацар колхозни производство дегIаяр овлангара денз тоаде.

Юрта боахам айбар духьа Коммунистически партес оттаяь программа кхоачашъярна ССКП ЦК-н сентябрьски Пленумал тIехьагIа баьржача дерригхьалкъан къовсамо хьайийлар колхозни строй дегIаяра керда этап. Из этап белгалъю укх гIулакхаша.

Цкъа-дале Iилманна а дикагIа йолча опыта а карагIдаьннараш шерра юкъекхахьара ларда тIа шоай производство лелаеш дола доккхий, экономически чIоагIа боахамаш хиннад хIанз дукхагIа йолча колхозех.

ШозлагIа-дале, хIанз йолаш йола йоккхий колхозаш хьалхагIчул технически дуккха а дикагIа кийчъяь я.

КхозлагIа-дале, хIанз колхозашка хьалкхийнаб дика говзалаш йола полеводаш, животноводаш, механизатораш — трактористаш, комбайнераш, машинисташ, электрикаш, шофераш, гIишлонаш ю специалисташ, хIанзарча техникахи Iилманна карагIдаьначохи бизза пайда эца ховргдолаш бола колхозни производствон хьалхле лелаераши организатораши.

ДиазлагIа-дале, колхозни экономика дегIайоалаяр духьа партес даь гIулакхаш бахьан долаш сихха алсам даьлар колхозий пайдаш, колхозхой вахара хьал тоа а делар.

Дерригача халкъо дувцаш латташ цо нийса йоахар, миллионаш пайдаш а долаш, екъаш йоацеи производственнии йоккхий фондаш а йолаш, Iалаьмате дукха кадраш а йолаш йола хIанзара колхозаш цхьанна тайпара таръе йиш яц экономически низ боацаши юххьанца дегIаухаш хиннача дукхагIча даькъе кагий хиннача колхозашца. ХIанз, шоай боахамга дукха ахча дахийта а, чоалханера техника шоашта Iалашъе а, цунах нийса пайда эца торо йолаш а колхозаш хиннача хана, колхозашта производственно-технически гIулакхаш деш йола формаш овлангара денз хувца еза ха хьакхаьчай. ХьалхагIа шоашта тIадожадаь хинна гIулакх кхоачашдаь а яьннай машинно-тракторни станцеш хIанз овлангара денз эргаяха езаш а я.

ДукхагIа дола кхашкара балхаш колхозашка ду машинно-тракторни станцеша. Цу гIулакхо, хIамаш хьадеш йолча орудешта — тракторaштеи кхыча машинаштеи — юстара тотт юрта боахаме хIамаш хьаеш бола керттера низ—колхозий балха низ, хIаьта балха низага а техника а пайданагIа болча тайпар болх байтарна новкъарле а ю. Чоалханера техника МТС-ий кара хиларах, шоашккара цунна доалде а колхоза боахаме мел йолча торонех бизза пайда эцарга из хьожае а йиш йолаш яц колхозаш.

ХIанз колхозашка шоашка байталургба чоалханерча техникага пайданагIа болча тайпара болх. Нагахьа санна хьалхагIа юрта боахаманна къаьстта кхашкарча балхашта еш йола механизаци МТС-ий низащцеи машинащцеи яьяле, хIанз дуккхача колхозаша шоаш ду шоай юкъарча производствонна механизаци яра доккхий балхаш, царга шоашка я кагий трактораш, автомашинаш, электростанцеш, электромотораш, кхыйола оборудовани.

ТIаккха сенна ютаргья МТС-аш вай хIанз йолча хьисапе дIахо а? ХIанз латтача этапах производство дегIайоагIилга цу формо юхадетташ хилча е из тоае еза е хувца еза, нагахьа санна коммунистически общество хьалъяра цо пайда лойя.

Юрташка чIоагI а енна, боккха низ а хинна дIааийттай партийни организацеш. Партен юрташкарча райкомий лоархIам лакхбеннаб, уж кIоарга теркалъе яьннай экономика, колхозашкара гIулакхаш довза а довзаш лелабе яьннай организаторски болх. Долче, хIанз долаш долча хьалашка производство тоаярах дола декхараш тIерадоал МТС-ашта.

ЗIаммига мара доаца лаьттан доакъош долаш йола кагий колхозаш вайцига хиннача хана, ужжамо йолча колхозашта керда техника дукхагIа пайда лургболча тайпара лелае ца мегача хана, цу этапе, еррига машинаш МТС-ашка вIашагIтохар нийса а динза даргдоацаш а дар. Юрта боахаманна технически прогресс луш а керда техника йовзийташ а йола организатораш хинна хьаэттаяр МТС-аш.

ХIаьта хIанз колхозаш йоккхий хиннай, царга массехк эзар гектар лаьтта да. Колхоза кадраш шоаш я хIанз технически прогресс хилийтарца хьинаре дакъалоацаш. Къаьстта а царна лов производствонна юкъе керда техника яхар. Цу хьалашка колхозашка дикагIа пайда эцалургба техниках машинно-тракторни станцешкачул. Долче, из гIулакх а тIерадоал МТС-ашта.

Боккха юкъара боахам толаш хиларах шеко йоацилга хов хIанз машинно-тракторни станцей болхлошта, хIана аьлча колхозни строй вай мехка котъяьнна дукха ха я, хIаьта колхозхочо колхоза юкъе воацаш ший вахар а лархIац. Цу тайппара, машинно-тракторни станцешта тIалаьтта из гIулакх а къаденнад.

Iоадеш дола ялаташ хьатIадарга диллача лоархIаме яр МТС-аш дIаяхача хана. ХIанз, натуроплатах колхозашкара хьачу доагIа ялаташи кхыйола продукташи совхозашкара йоагIачарел маьха езагIа йолча хана, МТС-аш иштта лоархIам болаш яц.

Уж да бакъдараш. Цар хьахьокх, социалистически юрта боахам хьалбеш лаьттача юкъа, колхозаш чIоагIъяра тIехьа лаьттача къовсаме балха хьалаш овлангара денз хувцаденна хилар. ХьалхагIа шоашта тIалаьтта гIулакхаш чакхдаьха яьннай машинно-тракторни станцеш. Долче, колхозашта производственно-технически гIулакх делга керда хьала тIа кхаьчад.

ХIанз болча боараме производство дегIаухаш хиларах бокъонца колхозашта мел эш механизаци лоаттаяраи МТС-ашка гIолла царна производственно-технически гIулакх дара форманнеи юкъе йовзаш йола башхло эттай.

Сенах латт из башхло?

Керттерча декхарех цхьа декхар лоархI партес — мамогга къахьегам кIезигагIа а бохийташ юртбоахаман продукташ хьаяр дикка дегIадоагIилга Iалашдарах. Чурча политикан керттера проблема я къахьегама овсарле лакхаяккхара тIехьа къовсам лоаттабелга. Цу наькъаца, духхьал цу навкъаца мара кхоачашдулаpгдац халкъа вахара хьал дIахо а тоадар декхараш.

Керда общественни строй котъяларна эггара лоархIамегIарчарех, эггара кертерчарех лаьрхIай Ленина къахьегама овсарле. Капитализм эшае езаш да вай, хIаьта къахьегама овсарле лакхъярцеи халкъа вахара хьал тоадарцеи вай из эша а ергья.

Нагахьа санна цу позицешкара, вешта аьлча къахьегама овсарле лакхъяра позицешкара хIанз долча хьалех МТС-ий мах бича, ала дезаш да, МТС-ашкахьара колхозашта технически гIулакхдар царна тIалаттача декхарел тIехьадиса хилар.

Къаьгга сенах гу из? Эггара хьалха из гу цхьан лаьттанна доалдеш ши да хиларах — колхози МТС-и. Цо доалара а воаккх, гIулакх дай а ду, техниках пайда эцара гIулакх воча хьал тIа а оттаду. Цхьа декхараш кхоачашдарна доалдеш йола ши аппарат лелае езаш я колхози МТС-и. ХIаьта вай йолаш ма йий цхьан-шин е кхаь колхоза мара гIулакх ца деш йола МТС-аш. Уйла йича ховргда, юртбоахаман продукци хьаярга дIабода мах цу тайпарча аппарато мелла лакхбу.

Из гIулакха цхьа оагIо мара яц. Цул кIезигагIа лоархIам болаш дац, цхьан лаьттан тIа ши да хиларо техникахи лаьттахи пайда вогIа эцийташ хилар а. ХIанз, планированен керда порядок оттаяьча хана, творчески хьинар дукхагIа тIаухийт колхозхоша, экономически пайда дукхагIа лургболаш йола культураш дIае гIерт. ХIаьта эггара кертердар — хьувкъам лакхбе гIертар, юртбоахамцара балхаш шоай ханнахьа дика чакхдаха гIертар да.

Цу гIулакха доаггIача тайпара а сиха а кхоачашде деза машинаш балхаш тIа дIанийсъяра дешаш. Цхьан кхай тIа ши да волаш хилча дукха дагавувла везаш хул е, цхьаболча колхозий председателаша оаллача тайпара «дувза» дезаш хул. ХIаьта «дагабувлаши» «дувзаши» латтача юкъа ха дIайода, юртбоахаман балхаш тIехьадолх, цо производствонна зе а ду. МТС-ий керттера болх бар кIаьда оахам деш гектаращца план кхоачашъелга. Цунах, кIаьда оахам а деш гектаращца план кхоачашъяра тIехьабаьле ялаташ хьувкъийтарца дувзаденна доаца, ца эша балхаш дора МТС-ий болхлоша дуккхаза а. Масала, яккха ца езаш йола культиваци йоаккхар е шозлагIа оахам дора. Цу тайппара, къахьегами материальни средстваши юртбоахаман продукташ дукхагIа яхар духьа а ца ухийташ, тракторни балхий план форманна кхоачашъяр духьа ухийтар.

Вайга техника кIезига йолча хана, центрера духхьал машинно-тракторни станцешка ухийтар из. ХIаьта хIанз юрта боахам техникаца дикагIа кийчбенна хиларах траткораши кхыйола машинаши дIа-юха хьежаяра система къаеннай. Из яле а кхы яле а йола машинаш цу районерча колхозашта эшаргеи ца эшаргеи ца хьожаш, шеашта дIа мел лу хIама дIаийю машинно-тракторни станцеша. Из бахьан долаш ца эшаш йола машинаш дукха ухийт МТС-ашка. ХIаьта техника ийе колхозаш шоаш яьлча, из да воацаш хилар дIадаргда.

Машинно-тракторни станцеш эргаяха аьнна дош эттача хана цхьаболча экономисташа йоахар: массехк шу хьалха ма аьннадарий оаха колхозашка трактораш йохка аьнна, тхо бакъ хиннад-кх хIаьта.

Цу дешага хьажа деза. Уж новкъостий бакъ а болаш, хIаьта цар яьхар тIа ца эцаш дитарах ЦК-с гIалат а далийта долий-хьогI из? А, кхыча тайпара да из гIулакх.

Техника колхозашка йохкарахи, бокъал дар аьлча, МТС-аш дIаяхарахи йола цу экономистий предложени тIаийца хиннарг лоархIаргъя вай. Фу хургдар цох? Экономически чIоагIъяланза йолча колхозашка техника хьаеца а, цох нийсса пайда эца а йиш хургъяцар. Вай юрта боахам бохаргбар. Цудухьа уж гIалатера предложенеш тIаэцанзар партес.

Долча бесса аьлча, колхозаш вIашагIа теха йоккхагIа ялехьа, юрта боахам лакхбарах дола тIеххьарча ханара гIулакхаш чакхдалалехьа, укх тайпара яр дуккха колхозаш:

Белорусски ССР-е, юкъерча боарамах лаьрхIача, 1949-ча шера цхьан колхоза оахача лаьттан 308 гектар кхоачар, хIаьта ахчан доход 36 эзар сом яр;

Кировски областе — оахача лаьттан 291 гектар, ахчан доход — 29 эзар сом;

Московски областе — оахача лаьттан 188 гектар, ахчан доход — 93 эзар сом.

ХIаьта Московски областеи иштта, масала, Верейски районера «Красный пахарь» яхар санна йола колхозаш а яр. 1949-ча шера цу колхозе дар оахача лаьттан 71 гектари, 6 цIаи, болх берг болаш 7 саги. Колхозе кхо ети ши хьакхеи а дар. Колхоза ахчан доход 7 эзар сомах латтар.

1949-ча шера Волоколамски районерча Лашино яхача юртарча колхозе дар оахача лаьттан 111 гектар; цIа 10, берригa болх бергбола нах — 21 саг, хIаьта дилла а колхозе болх беш 6 йоккха саг яр. Колхозага дар 25 бежан царна юкъе ет — 5, иштта 11 хьакхеи 19 устагIи бар цун. Колхоза ахчан доход 1949-ча шера 27 эзар сом яр. Из яр геттара зIамига колхоз, «Ответ интервентам» яха йоккха цIи а лелайора цо.

Хоатталу: йохка мегаргъярий ишттача колхозашка трактораш? Йиш хургъярий царга уж эца, царна ремонт елга вIашатIехьадаккхеи царех ларттIа пайда эцеи? Нагахьа санна цу хана вай колхозашта трактораш мах боацаш дIалулга тоадаь даларе а, колхозий уж дIаэца вIаштIехьа дацар. Укх тайпара масала доаладергда вай. Цкъа, 1945 шера нов. Сталина хьаттар, мишта лел гIулакхаш со ваьча юрта Калиновке, мишта бах цига нах. Аз жоп делар, во бах аьнна. ТIаккха цо Калиновке дIа а вахе, хьай юртархошта новкъостал де аьлар сога.

Москвера Киеве цIаводаш, Калиновке вахар со, хIаьта укх тайпара сурт дайра сона. Оккупаци хиннaчул тIехьагIа боахам боахабаь а эсала а бар, дисциплина а во яр. Колхоза новкъостал де дезар. Цу ханна еш демобилизаци яр, эскара доакъой мукъаболаш дуккха боахам бар. ТIема гIулакх леладерашка телефон а теха. Калиновкана массехк говри, хоамати, фургони, цар района МТС-на массехк трактори яла вIаштIехьа хургдарий шун аьнна хьаттар аз. ТIема гIулакх леладераша колхоза новкъостал де геттар раьза а хинна мах боацаш говраши, хоаматаши, кхы хIамаши дIаяхьийтар юрта. Колхозникаш гIадбахар аьнна хетий шоана? ГIадбаханзар. Говрашка а хьажа, аьлар цар: царга-м хьежа а уж кхаба а ма езий! Районерча колхозашта дIаекъа йиизар говраш.

Раьза хIана хиланзар колхозникаш? Дика баха безам бецарий цар? Уж раьза хиланзар къахьегамах доагIар колхозе во хьалуш хиларах, хIаьта колхозникашта гуш яцар цу ханарча хьалах чахка юкъара боахам а наьха вахар тоаде йиш йола торонаш.

Бакъ а дар, цу шерашка колхоз геттар шорта дегIайоагIар: Калиновкерча колхоза боахама дегIабарах цхьайола цифраш ераш я.

	1947 шу	1952 шу
Цехьан гектара тIара даьннад ялат-центнераш	9,2	10,1
Ялата валови производство — центнераш	8.251	7.818
ХIара бIаь гектара тIера лоархIаш даьккхад:		
дулх-центнераш	1,8	7,5
Шура-центнераш	5,2	37
Юкъерча боарамах лаьрхIача цхьан Iаттагара йоккха шура-килограммаш	770	1,075
Еррига ахчан доход — эзар сомаш	206	382
Цаекъача фондана отчислени яьй—эзар сомаш	41	76

Лакхе оттаяьча цифарех гуча бесса, пхе шера, 1947-ча шерагара 1952-ча шерага кхаччалца колхоз, шийна мах боацаш материальни новкъостал даь доллашехьа а лакх а яннаяц, кIезиг-дукха а боахам дегIа а бенабац. Цу ханара гIулакх техника йохкарах а совгIаташ теларах а латтацар, гIулакх латтар общественни боахам дегIабоалабе колхозникий безам хургболаш царга хьийгача къих доагIа хIама дIакхоачитилга вIаштIехьдаьккха ца хиларах.

ХIанз кхыча тайпара да гIулакх. Лаьтташ колхозашка хиннараш миссел да, нах а шоаш хиннараш ба. Хьажал шоай тIехьарча шерашка фу дуденнад цу Калиновке. Аз хьаэц 1953 ча шерагара денз 1957 шерага кхаччалца йолча ханна боахама дегIабарах йола цифараш.

	1953 шу	1957 шу
Цхьан гектара тIара даьнна ялат—центнераш	7,4	38,7
Ялата валови производства — центнераш	5.583	21.527
Силос лаьттах йоллар — тонн	120	5.200
ХIара бIаь гектара тIара лоархIаш даьккхад:		
дулх — центнераш	8,5	102,6
шура — центнераш	42	281
Юкъерча боарамах лаьрхIача цхьан Iаттагара йоаккха шура — килограммаш	1.164	3.936
Еррига ахчан доход — эзар сомаш	687	6.288
Цаекъача фондана отчислени яьй — эзар сомаш	137	2.201

ХIанз колхозникаша трудоденах 8—10 сом духььал ахча эц. Иштта, колхозо укх шера ший ахчан доходах цаекъача фондана 35 процент отчислени яьй.

Цу тайппара, нагахьа цу хана шийна мах боацаш новкъостал дешехьа а колхоза дегIая мегадеце, тIаккха тIеххьарча диъ шера, Партес лоархIам боллаш дола соцамаш тIа ийцачул тIехьагIа, цхьаккха новкъостал ца эшаш, ше хьал а айялар, чIоаггIа дегIа а ера из. Иштта хIанад из? ГIулакх латт вай партен политика нийсса хиларахи наьха балхах дог долийтача гIулакххехи. Цудухьа нах дика болх бе а, дукхах продукташ яха а, шоаша хьийгача къих доагIар ларттIа хьаийде а баьлар.

Нагахь цу хана колхозникаша, кхыметел мах боацаш хьалуш йола говраш дIа эца а тигадеце, хIанз, дуккха ха йоацаш шоай хиннача юкъерча собране, эццашехьа а ахча дIа а денна, МТС-агара шоашта мел еза техника эца аьнна оттадир.

Калиновкера цхьа колхоз хинна Iац иштта дегIаена. ХIанз, дерригача халкъо дийцараша хьагайтача бесса, духхьалара расчет а яь, шоашта мел эша техника хьаэца а йоккхача овсарленца цох пайда эца а йиш йолаш эзараш колхозаш я.

Шеко йоацаш да, цу хана колхозашта трактораш дIаяларо вай юрта боахам лоархIам боллаш мел берг хилар а, социализм хьалъеча йоккхий халонаш тIаоттаерг хилар а.

Техника эца а, цун бизза дей хила а колхозии йиш хургъйола ха хьатIаоттийта колхозаши МТС-аши чIоагIъе, масса оагIорахьара цара экономика дегIайолае, цар товарность а доходность лакхъе боккха болх бе безар. Из болх хьалхагIа белгалдаьккхача бесса, парте чакхбаьккхар. Уж гIулакхаш дарах лаккха дегIадаьхка общественни боахамаш дола дикагIа чIоагIъенна йола колхозаш я вай хIанз. Ераш я цхьайола цифараш.

СССР-а колхозий а къаьст-къаьстача районий а юкъера хьокхамаш

	Цхьан колхоза кхоачар 1949 шера	1957 шера
СССР		
Оаха лаьтта	557 гектар	1954 гектар
Еррига ахчан доход	111 эзар сом	1 млн. 247 эзар сом.
Белорусски ССР		
Оаха лаьтта	308 гектар	1199 гектар.
Еррига ахчан доход	36 эзар сом	1 млн. сом.
Смоленски область		
Оаха лаьтта	215 гектар	1153 гектар.
Еррига ахчан доход	37 эзар сом	832 эзар сом.

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIЧА СОЗЫВА ХЬАЛХАРА СЕССИ

Колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи

(ДIахододар).

Цунца белгалдаккха деза, нагахь санна, масала, Белоруссе оахача латтан дукхал хIара колхоза юккъера лаьрхIача диазза гаргга мара лакхденнадеце, хIьта юккъера лаьрхIача хIара колхоза ахчан доход 30-за лакхденнад, хIьта ахчан доход — 22-за. Колхозе болх а беш, хIара къахьега могаргдолаш волча лаьрхIача цу хана ахчан доход берригача мехка 3,6-за лакхьеннай, хIьта Белорусски ССР-еи Смоленски областеи — ворхIазза гаргга.

Цунах гуш да, тIом дIабаьннача хьалхарча шерашка хиннараш мо йоацаш колхозаш кхыча тайпара хилар, уж йоккхагIа я дегIаяьхкай цар доходаш а лакхденнад цар юртбоахаман продукцеш йоахилга а, лакхденнад къахьегама овсарле а, хьийгача къих лур а.

Бакъда, новкъостий, дага кхаба деза, из гIулакх хIанз а доладенна мара ца хилар. Социалистически юрта боахаман боарам боацаш йоккха торо я продукташ йоахилга совдаккха къахьегама овсарле лакхъе, продукцех дIабода мах лох а беш уж дарегIа е. Вай декхар — ма-могга дикагIа цу торонех пайда эцилга да.

Шеко йоацаш да, колхозаш вIашагI а етташ уж йоккхий йиро царна материальни гIо даро, МТС-ий болх тоабаро, колхоза строй дегIайоалайирна, беррига юрта боахам лакхагI айбарна, доккха гIо даь хилар.

Гой малагIа хьал эттача хана а малагIча лардаца а я партес хьалхишка доаккха хIанз тракторашн кхыйола юрта боахаман машинаши колхозашка йохкара декхар. Из декхар колхозни строй мелъяларах доацаш, цун низ хиларах доаллаш да. Цунах латт хIанз колхозашка техника йохкара дош массехк шу хьалха цхьаболча экономисташа увттаяь хинна предложенеш къоастаеш йола овлан тIара эргало я.

МТС-ашка гIолла деча производственно-технически гIулакхагара трактораш а кхыйола машинаш а колхозашка йохкарга далар — юрта боахаман хьалхле лелаелга лакхагI айдар да. МТС-аш эргаяхарца социалистически промышленностацара колхозий бувзамаш шерлургда, городо юрта ду новкъостал дегIа доагIаргда дукхача тайпара а хургда. Кердача хьалашка из новкъостал кхоачашдергда тайп-тайпарча формашцеи кхы а дукхагIа из шердарцеи, трактораща, машинаца, запасни оатхалашца, доагамца, транспортаца, удобренешца колхозаш IалашЪйира наькъаца промышленни предприятей производственни опыт колхозашка кхачийтара наькъаца. Мехка тайп-тайпарча зоний боахамашта эшача тайпара йолча кердача, дикагIа тоаяьча техникана шоай заказаш де торо хургья колхозий. Колхозашка машинаш йохкаро колхозий материально-технически база чIоагIъергья, колхозий юкъара доалахье дегIайоалаергья, колхозни строян чIоагIален а низа а хьоастех цаI йола, екъаш йоаца фондаш лакх а ергъя.

Ленински коллективизацен политика чакхъяьнначул тIехьагIа хIанзара машинно-тракторни станцеш эргаяхар эггара доккхагIа а эггара лоархIамегIа а дола социалистически юрта боахам хьалбара гIулакх да. ХIанз цхьан бе дохкаш латт пачхьалкхен доалахьара масса хана колхозашта дIатIа чIоагIдаь дола лаьттеи машинаши хIьта социалистически производственни отношенеш доале а йолаш Коммунистически партн керте латтача болхлой классага хьалхле а йолаш. Цу тайпара хьахул, дIахо дикагIа къахьегара овсарал лакхъяр а юрта боахаман продукцех дIабода мах лохбар а, хIьта мехка кхоачам хиллали цул тIехьагIа совъяллали продукташ арахецара дог долийтара керда бахьанаш.

(ДIахододар тIайоагIача номере).

Кремле

Йоккхача Кремлевски двореца тIа яьгIа СССР Пачхьалкхен байракх. Укхаза 27-ча марте ший болх болабаьб СССР Лакхехьарча Совета пхелагIча созыва хьалхарча сессес. Пачхьалкхен боаккха лоархIам бола дешаш дувцарна вай Даьхен столице — Москве мехка ерригача моттигашкара, ерригача союзнии автономнии республикашкара, ерригача краяшкара а областашкара а гулбеннаб 1958 шера 16-ча марте пачхьалкхен Iаьдала лакхехьарча органе хержа къахьегамхой депутаташ.

Цу хоржамашка коммунистийи парте боацарийи йохаргьйоацача блоко цIаькха а йизза котало яьккхай. Халкъо хержачарна юкъе — хьалха латта болхлой, ахархой, Iилмани культурани деятелаш, партийни советски болхлой, Советски Эскареи ТIема Форда флотеи тIемахой ба.

Лакхехьара Совет гулъеннай вай мехка халкъа чIоагIа къахьегама а политически а хьинар айденна долча хана. Сесси хилале хьалхагIа долча деношка городии юртии миллионашца лоархIам болча къахьегамхоша, хьинаре дакъа лаьцад дIахо колхозий строй дегIайоалаярах Коммунистически партес белгалдаьхараш дувцарна. Цу дерригача халкъа дувцарца гучадаьлар, вай мохк коммунизман новкъа дIахьалхабугача Коммунистически партени вай халкъеи чIоагIа цхьоагIо хилар.

Союза Советe

Iуйранна 10 сахьат даьлча хьайиллар Союза Совета сесси. Зале дукха хьаьший ба. Дипломатически корпуса а советскии доазол дехьарчеи журналистий ложаш йизай, Ложашка — СССР Лакхехьарча Совета Президиума членаш, министраш ба. Правительственни ложашка — новкъостий **А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, П. И. Поспелов, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, В. И. Мжаванадзе.**

Депутаташеи хьаьшашеи дIаьхдаь тIоараш тохарца тIаэц Коммунистически партени Советски правительствани хьалхале лелаераш.

КъаьнагIа барий Совето тIадаллaрагI пхелагIа вIашагIтехача Совета хьалхара сесси лоаццача къамаьлаца хьаел Союза Совета къаьнагIа волча депутато СССР Iилмай Академен Казански филиала Президиума Председатела, академика **А. Е. Арбузовс.** Цо йоах сесси хьаел вIалла ца хиннача тайпара вай сийлахь-йоккха Даьхе тоаеннача хана Коммунистий ленински партега хьалхале а йолаш миллионашца лоархIам болча керда общество хьалъеча Советски наьха хьинарерча къахьегамо, ший тIех дика хьокхамаш гойт. Цул тIехьагIа цо дувц депутатий гIулакхаш сийленца хилар. Наха хержа, цар гIулакх дераш долаш, цар лакхара тешам сийленца кхоачашбе беза вай йоах цо, вай мехка коммунизман общество оттаярна беррига низ дIабала беза вай.

Москверча, Московски, Ленинградски областешкарча, Украински ССР-ча депутатий группагара къамаьл даьча депутата Н. В. Подгорне предложенех, сессес цхьа барт болаш Совета Союза Председателалла хорж В. И. Ленина цIерагIча Ерригсоюзни юрта боахама академен президент **П. П. Лобанов.**

Цул тIехьагIа иштта цхьа барт болаш Союза Совета Председатела заместителаш хержар депутаташ **Н. У. Базанова** (Казахски ССР), **Н. П. Бажан** (Украински ССР), **С. К. Камалов** (Узбекски ССР), **И. Д. Мустафаев** (Азербайджански ССР).

ДIахо Совета Союзеи, иштта Союза Советски Къамий Советеи цхьан йолча заседанейи ха чIоагIйир.

КъаьнагIа барий Совето тIадаллaрагI къамаьл даьча депутата **Д. С. Полянскес** предложени ярах Союза Совето цхьа барт болаш тIаэц сессен укх лохехьара дена порядок:

1. Союза Совета Мандатни комисси харжар.
2. Союза Совета массайолча ханара комиссеш харжар.
3. СССР Лакхехьарча Совета Президиум харжар.
4. СССР Правительство — СССР Министрий Совет вIашагIтохар.
5. ДIахо колхозий строй дегIайоалаярахи МТС-ш эргаяхарахи — докладчик нов. Н. С. Хрущев.
6. Атомни водородни герза тохкам бар соцадарагI (Советски правительствaн цIерагI СССР доазол дехьарча гIулакхий Министро нов. А. А. Громыкос яь заявлени).

Союза Советеи Къамий Советеи цхьан йолча заседанешка СССР Лакхехьарча Совета Президиум хоржалгеи Советски Союза Правительство вIашагIтохалгеи, иштта дIахо колхозий строй дегIайоалаярахи МТС-ш эргаяхарахи йолча докладага ладувгIари СССР доазол дехьарча гIулакхий Министра заявленега ладувгIари тIаэцаш решени ю.

Цул тIехьагI Союза Совета дена повесткан хьалхара дош дувца йолалу — палатан Мандатни комисси харжа. КъаьнагIа барий Совето тIадаллaрагI къамаьл даьча депутата **А. Ю. Снечкуса** предложенех Мандатни комисси 21 саг юкъе волаш хержар. Комиссен Председатель депутат Л. Н. Ефремов хержав.

Союза Совето массайолча хана хургьйола палатан комиссеш хержар. Депутата **Н. В. Киселева** предложени ярах Союза Совета законадательни предложеней комисси 31 саг юкъе волаш хержар.

Комиссен Председатель депутат **Д. С. Полянски** хержав.

Депутата Р. Е. Мельнокова предложени ярах Бюджетни комисси хорж 39 саг юкъе волаш. Комиссен Председатель хорж депутат **И. С. Сенин.**

Депутата К. Т. Мазурова предложенех доазол дехьарча гIулакхий комисси хорж 23 саг юкъе волаш. Цун председатель хержав депутат **М. А. Суслов.**

Цу тIа йистейоал Союза Совета хьалхара заседани.

Къамий Советe

13 сахьат даьлча хьайиллар Къамий Совета заседани.

ДIаьхдаь тIоараш тохарца тIаийцар депутаташеи хьаьшашеи правительственни ложашка новкъости **Н. А. Булганин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, А. Н. Косыгин** гучабовлар.

Къамий Совета заседани хьаел къаьнагIа волча депутато Латвийски ССР Iилман Академен вицепрезиденто **А. М. Кирхенштейна.**

— Е сесси чIоагIа лоархIамерча хана хьаел, — аьлар нов. Кирхенштейна, — вай чIоагIа низ бола даьхе творчески низаца яржаш латтача хана Коммунистически партен XX-ча съезда исторически решенешца дог айденна болча советски наха шоай низ а хьинар а кходац социалистически халкъа боахами культуреи кердача хьисапера чIоагIа айдарна. Укх тIехьарча шерашка дикка лакхбеннаб СССР Лакхехьарча Совета депутатий лоархIам а цар бехктокхам а, лакхденнад къахьегамхоша шоаш хержарашкара дIадехар. Йистевоаллаш йоах цо, — керда вIашагIтеха СССР Лакхехьарча Совета депутаташ шоай хила езача локхал тIа хургхиларагI а коммунизман гIирс хьалбара сийлахь-доаккхача гIулакха тешаме болх бергболаш хиларах а вай дукхача къамегI йолча социалистически пачхьалкхен низ чIоагIбарна болх бергболаш хиларах а тешаш ва со.

РСФСР-и Латвийски ССР-и депутатий группан цIерах къамаьл даьча депутата **М. А. Яснова** предложенех Къамий Совета председатель хорж Латвийски ССР Iилмай Академен президент депутат **Я. В. Пейве.**

Къамий Совета Председатела заместителаш хорж депутаташ **И. А. Каиров, П. Г. Тычина, К. Кондучалова, Т. Я. Киселев.**

Къамий Совета заседанеи палатий цхьанарча заседанейи ха оттаьчул тIехьагIа, къаьнагIа барий Совето тIадаллaрагI къамаьл даьча депутата Д. С. Гладке предложенех цхьа барт а болаш тIаэц сессен укх лохехьара дена повестка:

1. Къамий Советe Мандатни комисси харжар.
2. Къамий Совета массайолча хана йола комиссеш харжар.
3. СССР-а Лакхехьарча Совета Президиум харжар.
4. СССР Правительство — СССР Министрий Совет вIашагIтохар.
5. ДIахо колхозий строй дегIайоалаярахи МТС-ш эргаяхарахи — докладчик нов. Н. С. Хрущев.
6. Атомнии водороднии герза тохкамбар соцадарах (Советски правительствон цIерах СССР доазол дехьарча гIулакхий Министра нов. А. А. Громыко заявлени).

Цул тIехьагIа Къамий Совето палатан Мандатни комисси хержар. КъаьнагIчар Совета цIерах къамаьл даьча депутата **М. А. Абдуразакова** предложенех, 21 саг юкъе волаш Мандатни комисси хержай. Комиссен Председатель депутат **С. В. Червоненко** хержав.

Депутата Н. Дурдыевой предложенех Къамий Совета законодательни предположеней Комиссий хорж 31 саг юкъе а волаш. Комиссен председатель депутат **Д. Расулов** хержав.

Депутата **Т. Г. Аллахвердиева** предложенех палатан Бюджетни комисси хорж 39 саг юкъе а волаш. Комиссен председатель депутат **М. А. Яснов** хержав.

Депутата **К. И. Сатбаева** предложенех Къамий Совета доазол дехьарча гIулакхий Комисси хержай 23 саг юкъе а волаш. Цун председатель хержав депутат **Н. А. Мухитдинов.**

Депутата **И. Ф. Климова** предложенех Экономически комисси вIашагIтехай 31 саг юкъе а волаш. Комиссен председаель депутат **О. И. Иващенко** хержай.

Цу тIа дIакъовл Къамий Совета заседани.

(ТАСС).

Союза Советеи Къамий Советеи цхан хинна заседани

17 сахьат даьлча хьайиллар **Союза Советеи Къамий Советеи** цхьан йола заседани. Йоаккхача Кремлевски двореца заседаней зал хьалийзар шинна а палата депутаташеи дукхача хьаьшашеи, СССР бахкийтача дипломатически представительствай керте латтараша, советски а доазол дехьарча а кепайоазон викалаша.

Председатела стола юхе, Союза Совета Председатель депутат **П. П. Лобанов**, Къамий Советe Председатель депутат **Я. В. Пейве**, палатай председателий заместителаш, хIьта правительствaн ложашка новкъостий **А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе** гучабовлар депутаташеи хьаьшашеи дIаьхдаь чIоаггIа тIоараш тохарца тIаэц.

Сесси йолалу дена повесткан укх дешага хьажа — СССР Лакхехьарча Совета Президиум харжа. Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитето могаяь СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума составах предложени ю Лакхехьарча Совета партийни группан, Союза Советеи Къамий Советеи къаьнагIчар Советагара депутато **А. Б. Аристовс.**

СССР-а Лакхехьарча Совето цхьа барт болаш хорж СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума председателла депутат **Климент Ефремович Ворошилов.** Гулбеннараша хьал а гIайтта чIоагIа тIоараш тохарца моаршал лу новкъоста **К. Е. Ворошилова.** Цул тIехьах сессес СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатела 15 заместители, союзни республикашка хьежжа, Президиума секретарьи СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума 16 члени хорж.

Председателал леладеча депутато **П. П. Лобановс** хоамбу Союза Советеи цхьан йолча заседанен председатела цIерах СССР-а Союза Министрий Совета Председателгара нов. Н. А. Булганингара заявлени кхачар, цу тIа йоах СССР-а Конституценга хьажжа а хIьта СССР Союза Правительство вIашагIтохара дош СССР-а Лакхехьарча Совете оттадарца, Министрий Совето ший декхараш кхоачашдаь а лоархI цунца ший полномочеш Верховни Совета хьалхишка Iо а йохк.

Москвеи, Московски, Ленинградски, Горьковски, Свердловски областей, Украинскии Узбекскии Советски Социалистически Республикай депутатий группагара къамаьл деча депутата **И. В. Капитонова** предложенех сессе тIаэц СССР Министрий Совета Председатело нов. Н. А. Булганина, СССР Правительствос ший полномочеш СССР Верховни Совета хьалхишка Iояхкарах яь заявлени, хIьта СССР Министрий Совета болх могабеш хилари.

СССР-а Министрий Совета Председатель хьожаварах предложени ю СССР-а Лакхехаьрча Совета Президиума Председатело депутато **К. Е. Ворошоловс.**

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста К. Е. Ворошилова къамаьл

Новкъостий депутаташ!

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитетои КъаьнагIрчар Советои тIадилларца предложени ю аз, Советски Социалистически Республикай Союза Министрий Совета Председателалла новкъост Хрущев Н. С. хьожаве **(чIоаггIа тIоараш тох, берригаш хьалгIовт)**, хIьта Лакхехьарча Совето чIоагIъярна Советски Социалистически Республикай Союза Правительствaн состав оттае цунна тIадилла.

Новкъостий! Вай ерригача партена, дерригача советски халкъа Коммунистически партен, Советски пачхьалкхен белгалваьнна деятель, вай болхлой класса сийдола воI хиларца вовз Н. С. Хрущев. ЦIаккха кIаьд ца луча хьинарца, деналца, принципиальностеца Никита Сергеевича 40 шерал совгIа гIулакх ду къахьегамхой хьашташта, болхлой класса, дерригача советски халкъа сийлахь-доккхача гIулакха, вай ленински партена, социализмани коммунизманни гIулакха. **(ТIоараш тох).**

ТIехьарча шерашка Коммунистически партен хьалхленца советски халкъо Iалаьмате боккха болх баьб вай мехка коммунизм хьалъяра ленински идеяш кхоачашъеш.

XX-ча съезда исторически решенешка хьежжа чурча а арахьарча а политикан даькъе лоархIамера гIулакхаш оттадеш а чакхдоахаш а XX-ча съезда наькъашта духьаленаш еча партен духьаларча йоакха йоацача Маленкова, Кагановича, Молотова группана духьала яла езаш хилар вай партен Центральни Комитет. Вай ерригача партес цхьабарт болаш харц йир партена духьалара группа.

Ший наькъа тIара из группа дIа а яьккха дерригача советски халкъо хьал а лоацаш из болам сихбара керда торонаш, керда резерваш хьаеллаш вай ленински партес кхы а чIоагIагIа тешаш советски нах коммунизм хьалъяра наькъ тIа буг.

ССКП XX-ча съезда исторически решенеш кхоачашъеш партес доккха гIулакхаш чакхдаьхар промышленность, къаьстта еза индустри — вай Даьхен низа а тIемах лораялара а лард — айярна.

Коммунистически партес отта а яьй чакхйоахаш а латт, гIишлош яра индустриальни методаш шерра юкъе йоалаеш, промышленни а нах чубаха а гIишлонаш хьалъяра Iалаьмате йоаккха программа.

Ленински къамий политикан принципаш дегIадоаладеш а уж кхоачащдеш а вай партес дуккха лоархIам болаш гIулакхаш чакхдаьхад республикай экономика а культура а дIахо айярна, моттигерча советски а партийни а органий бокъонаш шеръеш, социалистически демократи дIахо дегIайолаеш.

ЛаорхIам болаш, бокъонца революционни гIулакх хилар хIанззе а ший дикал хьагойта дола промышленностан а гIишлош яра а доалделга хувцар.

Сихха дегIабоагIаш латт хIанз вай социалистически юртбоахам. Сийлахь-доккха дерригача халкъан гIулакх даьд — 36 миллион гектар баьш а аханза ихка лаьтташ а аьха а аьха карадерзадаьд.

Iалаьмате доккха толамаш даьхад юрта боахаман къахьегамхоша ялат, хьайбай продукташ, технически культураш яхар совгIа даккхарна. Толамца кхоачащдеш латт Iалаьмате боккха лоархIам бола декхар — гарггарча шерашка сага сих шура, даьтта, дулх даккхарна Американ ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьа кхер. **(ЧIоаггIа тIоараш тох).**

Цу шерашка, новкъостий, колхозий экономика чIоагIъеннай, юртбоахаман продукташ йоахилга лакхденнад, колхозникий вахар тоалуш доагIа. Дерригача халкъо хьаллоацаш да колхозни строй дIахо дегIаярнеи машинно-тракторни станцеш эргаяхарнеи вай партес оттадаь гIулакхаш, из я вай социалистически мехка беррига юрта боахам дIахо а низ болаш айбалара керда этап.

Iилмеи техникеи дегIаяра даькъе вай мехко даьха белгалдаьнна, дерригача дунен исторически толамаша кхы а лакхагIа айдаьд. Советски пачхьалкхен сий а лоархIам а. Лакхлуш латт советски халкъа материальни вахара хьал а культура а. Из дерригa а да вай советски халкъо, ленински партес, цун Центральни Комитето творчески къахьегарах хьахинна. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

Коммунистически партес а советски халкъо а хIама хьадеш баьча боккхача цу балха юкъе белгалбаьнна лоархIам ба вайна везача новкъоста Никита Сергеевича Хрущева **(тIоараш тох)**, ше санна кхы доацача цун творчески таланта, цIаккха а кхоачалургдоацача, кIаьд лургдоацача цун хьинареи инициативани. **(ЧIоаггIа тIоараш тох).**

Новкъостий! Коммунистически партес цIаккха кIад ца луш болх бу дунен халкъашта юкъера вай мехка хьал чIоагIдарна. Советски Союзо активно лелаю дунен халкъашта юкъера политика, ший бе йоаллаю дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара, дерригача дунен тIа машар оттабара духьа лоаттабеча къовсама инициатива. Вай пачхьалкхен арахьара политика, шоана ховча тайпара, тайп-тайпара обществении а политическии а строй йола пачхьалкхенаш машаре яхара ленински принципан ларда тIа латт. Из политика хьаллоац дерригача прогрессивни адамо.

Новкъост Хрущева цIи цахаддаш ювзаенна я Советски Союза арахьара политика чакхйоахаш даьхача белгалдаьнначa толамашца, советски халкъо дерригача дунен тIа чIоагIа машар оттабара лелабеча къовсамца. **(ЧIоаггIа тIоараш тох).** Ца доагIаш аьннилга хургдац дерригача дунен халкъашта хIанз Никита Сергеевич Хрущев эггара чIоагIагIа, принципиальни а кIаьдлургвоацаш а машар бахьан къовсам лоаттабеш, кердача тIема кхерама духьала, дерригача дунен мехкаш машаре къахьегаш дахара бахьан къовсам лоаттабеш хиларца вовз аьлча. Вай доаккхал деш да, вай партенна кертте латтача саго селла тIагIерта, селла ховш, селла майра из боккха берригача адамий болх лелабарах. **(ЧIоаггIа тIоараш тох).** Цу даькъе каьд ца луш къахьегаро, Малхбоален а, Малхбузен а мехкашка хьоашал ахаро, тайп-тайпарча мехкий политически деятелашцеи дунен печата викалашцеи цо къамаьлаш дарои вай даьхен доттагIий гонаш дукхагIа а даьд дунен халкъашта юкъе Советски Союза сий лакхх а даьд. **(ТIоараш тох).**

Советски правительствона керте эттача новкъоста Хрущева Никита Сергеевича, шеко йоацаш, кхы дукхагIча хьинарцеи кIад ца луши чакхйоахаргья ленински принципиальни арахьара политика, машареи халкъаш кхерамах лорадареи политика. **(ЧIоаггIа тIоараш).**

Дукха деза новкъостий депутаташ! Новкъост Н. С. Хрущев СССР-а Министрий Совета Председателла хьожаве предложени йоалаеш, са безам ба цунца цхьана, вай Коммунистически партен Центральни Комитета Хьалхарча секретара поста тIа цо баь Iалаьмате боккха пайда луш бола болх белгалбаккха.

Вай партес юхаметтаоттадир партийни вахаре а партийни гIишлоне а ленински боарамаш. ТIехьарча шерашка къаьстта лакхбеннаб Коммунистически партен, цун Центральни Комитета, ССКП ЦК Президиума хьалхле лелаереи, никъ хьехаш хиларeи, организуюшии лоархIам. Кхы лакхагIа айденнад вай партен сий, цIаккха ца хиннача тайпара чIоагIа я хIанз партени халкъеи цхьоагIо. ХIьта партен Центральни Комитето соцам баьб новкъост Хрущев Никита Сергеевич ССКП ЦК Хьалхарча секретара поста тIа вусаргволаш. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

Бокъо я сона, дукха деза новкъостий, СССР-а Лакхехьарча Советe къоастае СССР-а Лакхехьарча Совета соцама ер проект йоалае.

«СССР-а Лакхехьарча Совета соцам.

СССР-а Министрий Совета Председателах.

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

Новкъост Хрущев Никита Сергеевич СССР-а Министрий Совета Председателал хьожаве.

Новкъост Хрущевна Н. С. Советски Социалистически Республикай Союза Правительствaн составах СССР-а Лакхехьарча Советe къоастаярна предложене йоалае тIадилла».

Бокъо я сона, новкъостий депутаташ, Никита Сергеевич Хрущев СССР-а Министрий Совета Председателал хьожавара предложени оаш массане а цхьа барт болаш хьаллоацарг хиларах, хIьта Лакхехьарча Совето новкъост Хрущевна Лакхехьарча Советe чIоагIъярна Советски Союза Правительствaн состав оттаяр тIадулларг хиларах теша. **(ЧIоаггIа, дIаьхдеш тIоараш тох).**

* * *

Лакхехьарча Совето берригаш раьза болаш нов. Н. С. Хрущев СССР-а Министрий Совета Председателал хьожавара соцам тIа а эц СССР-а Лакхехьарча Совето ювцаргйолаш СССР-а Правительствaн составах предложени оттае цунна тIа а дул.

Зале чIоаггIа, дIаьхдеш тIоараш тох — депутаташеи хьашашеи ура латташ моаршал лу новкъоста Н. С. Хрущевна.

Цул тIехьагIа сессе дувца оттаду — колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола дош.

Цу дешах лаьца доклад йир Советски Коммунистически партен Центральни Комитета Хьалхарча секретара, СССР-а Министрий Совета Председатела депутата **Н. С. Хрущевс.**

Новкъост Н. С. Хрущева, докладага депутаташа а хьаьшаша а чIоагIа теркам беш ла а дийгIар, цкъа мо дуккхазза а чIоагIа тIоараш деттарца сеца а йир.

Цул тIехьагIа депутаташа тIаийцар заседане председателалла волчо йоалаяь, Союза Советеи Къамий Советеи законодательни предположеней Комиссешта колхозни строй дIахо дегIаярахи МТС-аш эргаяхарахи йолча проектагеи, хIьта иштта сессе новкъоста Н. С. Хрущева доклад ювцаш йоалаергйолча предложенешкеи хьажа тIадилла.

Цу тIа чакхйоалл Союза Советеи Къамий Советеи цхьанара заседани.

(ТАСС).

Нохч-ГIалгIай АССР-а Организационни Комитете

Нохч-ГIалгIай АССР-а Организационни Комитет хьежар исторен, метта, литературан Нохч-ГIалгIай Iилман-тохкама институтa нохч-гIалгIай алфавита юкъе цхьадола хувцамаш дарах йолча предложенега.

Уж хувцамаш латт доагI-доаггIача тайпара мукъа оаз йоаца «й» (йот) яздарах.

Мукъа оаз йолча алапашца: а, о, у, э, и, аь, оь, уь фонема «й» язйича йа, йо, йу, йэ, йи, йаь, йоь, йуъ яха слогаш хьахул. ХIанз долаш долча алфавитаца уж укх тайпара язъю: я, йо, ю, йи, яь, йоь, юь.

Эргадоаккхача алфавитаца уж слогаш укх тайпара язйича ниийса лерхI: йа, йо, йу, йе, йи, йаь, йоь, йуь.

Цо торо лургья:

а) нохч-гIалгIай алфавита юкъера «юь», «яь» яха алапаш дIадаха;

б) нохч-гIалгIай дешашта юкъе доагIа «ъ», «ь» яха къоастадара хьаракаш дIадаха (масала: хозъелар-хезяйелар, юкъялар-йукъийлар, шекъялар-шекйалар);

в) школе наьна метта эггар кертера йола категори — класс (род) хьехилга а деша структура Iомаелга а аттача доаккхаргда. Масала: «яхай» язду, «бахаб», «вахав», «дахад» яздарга хьежжа «йахай» а ца яздеш, цу гIулакхо дешархошка наьна мотт хала кхетабайт.

ё, из, ъ, ы, ь, ю, я яха алапаш яздича бакъахьа да духхьал эрсий меттацара хьайица дешаш яздеш (масала: щётка, съезд, лыжаш, пьеса, революци, январь, и. кх. д.).

Нохч-ГIалгIай АССР-а Организационни Комитето исторен, метта, литературан Iилма-тохкама институтa, халкъа дешара Отдела, хьехархой квалификаци лакхъяра институтa тIадиллад Iилман болхлой, хьехархой, редакцейи издательствони болхлой шерра юкъе а озаш нохч-гIалгIай алфавит тоадара дош Iомаде, цу хьакъехьа язъя предложенеш Iомае а хIанз долча алфавита юкъе уж хувцамаш делга ниийса хиларах йола материалаш 1958 шера апрель бетта Оргкомитетага хьакхачийта а.

Нохч-ГIалгIай алфавит эргадаккхара проектах йола предложенеши белгалдаьхараши укх адресах хьакхачийта дехар ду: г. Грозный, ул. Сталина, 23, исторен, метта, литературан Нохч-ГIалгIай Iилман-тохкама институт.

ССКП Обкоме

Майна хьалхара социалистически яхь йоаржаярах

Къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча дезача ден — 1 мая сийна социалистически яхь шерра йоаржаяра боккха лоархIам а беш ССКП обкома бюрос могайир майна хьалхара социалистически яхь йоаржае промышленноста, машин-наькъа транспорта, гIишлонаш еча организацей болхлой, хIьта иштта Нохч-ГIалгIай АССР-а юрта боахаман къахьегамхой тIахьехаш Гудермесски нефтепромыслови управленен коллективо йолаяь инициатива.

Бюрос декхарийла йир партен горкомаш, райкомаш, первични партийни организацеш, Облсовпроф, профсоюзий обкомаш, ВЛКСМ областной а районни а комитеташ гудермесски нефтяникий патриотически инициатива хьаллаца, предприятешка политически-кхетама а из инициатива дIайовзийтара а болх айбе.

Промышленни предприятей, гIишлонаш хьалъяра организацей, транспорта, совхозий, колхозий хьалхле лелаерашта тIадиллар шоаш тIаэца декхараш толамца кхоачашдарна хиланза ярг мел йоаца торонаш яхь лоацарашта Iалашъе, хIара сменан, бригадан учет ниийса вIаштIехьаяккха а цар балха лоархIамаш де а. Яхьах йола итогаш профсоюзни организацешка цхьана хан-ханна болхлой собранешка дIайовзийта а хьокхамий доскаш тIа, стенной печата тIа дIахьувкха а.

Обкома бюрос газетий редакцешта а радиовещанени телевиденени республикански комитета а тIадиллар майна хьалхарча социалистически яхьа лелилга печата тIа даха а радиоца дIакхайкаде а.

ЙОККХА ТОРОНАШ

Юртбоахаман производствaн дерригa доакъош гаьнна хьалха даьхнад Грозненски района «Новый быт» яхача колхозе укх тIехьарча шерашка.

Керда, боарам боацаш йола перспективаш хьаел хIанз ССКП ЦК февральски Пленумо баьча соцамо, дIахо колхозни строй дегIаярна. ХIанз колхоз ше хургья дерригa юртбоахаман балхаш деш. Цо торо хулийтаргья техниках бизза пайда эца. Цудухьа, ССКП ЦК февральски Пленума соцами нов. Н. С. Хрущева доклада тезисаши дегчура къоабал еш къамаьлаш дир колхоза собране хиннача колхозникаша.

Колхозо хIанзе а 19 трактор, 10 ялатийи 2 силос чуэцеи комбайнаш, кхыйола машинаши инвентари ийцай. Хьалха колхоза гIулакх деш хиннача Грозненски МТС-а кхаь тракторни бригадах тракторно-полеводчески ши бригада яьй. Тха механизатораш чIоагIа раьза болаш колхозе хьачубаьхкар, дуккха а дикагIа болх бу, массадолча даькъе инициатива хьахьокх. Масала, Терски дукъ тIа 28 га лаьтта цар ца оаха дуккха ха яр. Лаьтта дика дар, цхьабакъда массане а из аха хала да, оахалургдац яхаш лерхIар. ХIана дар из? Из дар кIаьда лаьтта ахара дукхагIа гектараш хилийтара духьа тракторни бригадай бригадираша шаьрачара лаьтта лехар. Фу доаккхаргда цу гув тIа лаьтта аьхача оалар цар. Иштта даьсса улар лаьтта. ХIанз кхыча бесса да гIулакх. Цкъа къамаьл деш бригадиро хаьттар: — Из лаьтта аьхача бакъахьа дацар хьоах? — аьнна. Трактористаша цхьабарт болаш аьлар: — Аьхача бакъахьа да, колхоза лаьтта ма дий из, хIьта вай колхоза членаш а ма дий. Доакъара буц юврргья вай цига, дика доахан дажа моттиг хургья из. Лаьтта чехка аьхар «Беларусь» яхача тракторца, хьалхагIа низ болаш йолча «С-80» яхача трактораща а аха хала да яьхача.

ССКП ЦК февральски Пленума соцам вахарца кхоачашбеш тха юртбоахаман артело лоархIам боллаш лакхбергба юрта боахам.

Халкъан демократе мехкашка

Китайски халкъа республика

Дукха ха йоаццаш Шанхаерча № 6 йолча сталелитейни завода коллективо производственни рекорд оттаяьй. Керттерча конверторе лоалаяьй хадданза болх беш 134 плавка. Цу тайпара хьоккхамаш долаш хиннаяц республикан цхьаккха а металлургически предприяти. Цехе болат лоаладар январь бетта 2,5-зза дукхагIа хиннад соахка цу ханна хиннача юхе.

Суртa тIа: рекорд оттаяьча завода цехе.

Сурт Яо Го-фана агентство синьхуа.
Фотохроника ТАСС.

□

БIаьстан юхьера мехкашта юкъера ярмарка Лейпциге (ГДР)

Советски павильоне. Цюрихера техник г-н Штибер, лабораторешкеи предприятешкеи материали дикала тохкам беча промышленни гамма-аппаратага хьожаш воал.

Сурт: Центральбильда.
Фотохроника (ТАСС)

□

*

Германски Демократически Республика

Советски правительствос СССР тIема низаш 300 эзар саг кIезигдарах яьча решенеца дувзаденна шоай даьхене цIабоагIача Советски Армерча салташцеи эпсарашцеи дIайха моаршалаш телаш къаьстар 10-ча марте Бранденбурга города бахархой.

Сурта тIа: немецки мехкараша зизаш тел цIаболхача советски салташта.

Сурт Центральбильд.
Фотохроника ТАСС.

*

Городской партийни актив

26-ча марта Ленина цIерагIча Культуран ЦIагIа вIашагIкхийтар Грознен города партийни актив.

Активе йицар ССКП Нохч-ГIалгIай обкома II-ча пленума итогаши городской партийни организацен декхараши.

Из дош дувцаш доклад йир ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. **Фоменко М. К.**

Докладчико белгалдир ССКП Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча пленумо ССКП ЦК февральски Пленума итогехи колхозни строй дIахо дегIаярнеи машинно-тракторни станцеш эргаяхарнеи республикан парторганизацен декхарехи, Нохч-ГIалгIай АССР юхаметтаоттаярца бахача наха юкъера массово-политически болх мишта латти тоабарна де дезари дувцаш дола дешаш къоастадаь хилар.

Докладчико аьннача тайпара пленуме хиннараша хьинаре дакъалаьцар уж дешаш къоастадеш, цар дукха а предложенеш йоалайир вай республикан юрта боахам кхы а чехкагIа дегIабоалабарна, ССКП ЦК февральски Пленума соцам дикагIа кхоачашбарна. Пленумо шерра дийцар вай республике наха юкъе лелабеча кхетама балха юкъера кхоачамбоацараши уж дIадахарна де дезараши.

Республикан районашка дуккха а моттигаш я бераш, къаьстта йиIигаш школе деша ца ухаш, цхьаболча дешара тIехьабисача наха къаьнара, кхыча къамашта юкъера дуккха а ха хьалха дIадаьнна гIулакхаш леладеш. Еррига общественностан, къаьстта коммунистий декхар да наха юкъера кхетама болх ца хаддаш лелабе, коммунизман уйланца къахьегамхой хьалкхебе.

Партийни организацеша агитаторащца, пропагандисташца инструктивни болх ца хаддаш лелабе беза, из болх дукхагIа теркам беш лелабе беза агитационни балха еззаш йола кийчо йоацача нохчехи гIалгIаехи болча агитаторащеи пропагандисташцеи.

Нов. Фоменкос белгалдаьхар Грознерча партийни организацешта хьалхашка латта декхараши уж кхоачащдара наькъаши.

Пренеех эггара хьалха къамаьл даьча ССКП Орджоникидзевски райкома секретара нов. **Зинурьевс** дийцар районе ССКП ЦК февральски Пленума соцами нов. Н. С. Хрущева доклада тезисаши къахьегамхошка дIадовзийташ даь балхаши предприятеша колхозашта деш дола шефски новкъостали. ХIанзе а вагонни участко «Новый быт» яхача колхоза слесари инструментий набор еннай, локомотивни депос токарни станок еннай иштта кхыдола новкъостал ду. Комсомола райкома инициативах района предприятешка йолаеннай цига совгIа йола оборудовани колхозашта дIаяларна гучаяхара рейд. ДIахо нов. Зинурьевс дийцар обществона духьаларча элементашца хIанз а къовсам мела лелабеш хилар, агитационно-массови балха юкъе цхьаболча хьалхле лелаеча бехктокхамерча болхлоша дакъа ца лоацаш хилар. Районни партийни организацес де мел дезар дергда ССКП ЦК февральски Пленума соцам а ССКП Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча Пленумо оттадаь декхараш а кхоачащде, — йоах нов. **Зинурьевс.**

ДIахо къамаьлаш дир, производственно - товарни конторан парторганизацен секретаро нов. **Опича,** Нохч-ГIалгIай АССР-а яздархой союза правленен председатела нов. Арсановс, ССКП Сталински райкома секретара нов. Романовс, Лермонтова цIерагIча драмтеатра директора нов. Шаповаленкос, Грознен нефтебазан директора заместитела нов. Асхабалцевс, республикан прокурора нов. Ремневс, ССКП Грозненски горкома секретара нов. Симарзина.

Къамаьлаш мел даьраша белгалдир дерригача советски халкъо санна город Грознерча къахьегамхоша а ССКП ЦК Пленума соцам а нов. Н. С. Хрущева доклада тезисаш а цIенча дег тIара раьза болаш тIаийца хилари республикан юрта боахам дIахо а дегIабарна городерча предприятеша новкъостал дергдолгеи. Дукха уйла тIайохийташ дийцар наха юкъера массово-политически болх барга хьежжа мара боахама а общественни порядок лоаттаяра а гIулакхаш леларг ца хилар. Активе дакъалоацаш хиннараша дуккха а масалаш доаладир наха юкъе кхетама болх дика вIашагIбелла лелабеча балха толамаш дикагIа долаш, общественни порядок дикагIа лелаеш, наьха политически сакхетам совгIа боалаш хилар, хIаьта из болх мела лелабеча, цунна яхийта еза уйла тIа ца яхийтача моттигашка вай социалистически обществе леладе мегаргдоаца, харцахьара гIулакхаш цхьаболча наха леладеш хилара. Активо къаьстта чIоагIа теркам бир нохч-гIалгIай къаман юкъе диса къаьнача ханара зене дола гIулакхаш дIадаха, боахама а общественни а вахара нохч-гIалгIай кхалнах шерра юкъе оза безаш, берашка, къаьстта йиIигашка, дешийта дезаш хилара.

Городской партийни организаценна хьалхашка латта декхараш кхоачашдарна боаггIаш бола соцам бир партийни активо.

Культпросвет балха опыта бюллетенаш

ХIанз вай республике культпросвет учреждене балхага хьожаш ба. Цу Положене тIа яххача беса, хьажара керттера декхараш — XX съезда кхайкаралаш кхоачаш а деш массови-политически культпросветительни болх бахача наха юкъе дIадачакхбоккхилга да. ЧIоагIа лоархIаме да хьажар дIачакхъялларца хIара культуран цIенаехи клубехи, хIара библиотекахи цIе уголокахи, кинотеатрахи киноустановкахи бокъонца йола культурни моттигаш елга.

Дукха ха йоаццаш культуран управлене арахийцад юрташкарча культуран учрежденей балхах а городашкарча клубашеи Дворецашеи юрташца лелаеча шефствах а йола ши бюллетень. Цар тIа язъяь Надтеречни районерча Знамененски культуран цIен директора Ахмадова Х. «Хьажар долча деношка культуран цIен актив» яха статья.

Культуран цIен совета членашца — Товсултановца, Бакаровца, Калдаевца, кх. б. дага ца воалаш лелабац Ахмадовс ший болх. Цар новкъосталца кинолектори а вIашагIъеллай цу культуран цIагIа. ЧIоагIа лоархIаме гIулакх да цига хьехархоша Васильеваси, Климачеваси, кхыбарашеи йийша «Лаьттеи сиглеи», «Вселенной вIашагIъйоллараx дола Iилам», «Советский лаьттан искусственный спутник» яха лекцеш.

Дукха нохчий мехкарий а болаш иллейи, драматически, халхареи 38 саг волча кружокаша сакъердаме вечераш ю культуран цIагIа.

Сердалон газета арахецарах йолча ший опытах язду Ачхой-Мартановски районерча Зелено-Рощински клуба заведующес нов. Касаевс.

Грозненски районерча 1 мая цIерахча колхоза председатела нов. Телеверовс язъяь «Кхейкарала жоп луш» яха заметка а я бюллетена тIа. Цу тIа йоах цо колхозникий собране керда клуб йирна миллион сом дала оттадаь хиларах. 400 сага лаьрхIа зрительни зал а, лекционни зал а кружокий балха кхы цIенош а хургда цига. Клуб хьалъе йолаеннай, яр шу йисте доаллаш йисте яргъйолаш я из.

Сунженски районерча культуран учрежденей смотрах дувц ший статья тIа ССКП РК секретара н. Истратовс. МогIалбике городерча Вознесенски библиотека балхах язду ший статья тIа н. Львовас.

Культурно - просветительни болх дIахо лакхбара лоархIамегIа йола форма я городерча культуран учрежденеша юрташца лелаю шефство (царна гIо делга).

Шефски болх дика лелабу Кирова цIерахча культурни салаIареи Паркеи, Ленина цIерахча культуран Дворецеи, Ленински районерча культуран цIагIеи.

Цу балхах язду шоллагIча бюллетена тIарча культуран двореции, цIенои, парки директораша н.н. Саловси, Грещанскийси, Федосееваси Пешковскийси шоай статьяш тIа. Цул совгI Ачхой-Мартановски культуран цIен художественни хьалхле лелаеча нов. Касакова «Баркал шефашта» яха статья а я бюллетена тIа. 12 феврале бегийи кхы сакъердаме номераши йолаш вечер вIашагIйолла дика новкъостал дир тха шефаша — культуран парка болхлоша, яхаш язду цо ший статья тIа.

Шаккъа а бюллетень дуккха иллюстрацеш а йолаш, хоза кийчъдаь да. Культуран учрежденей хьажарахи шефствахи бюллетенаш арахецар — культуран управленен маьхе инициатива я.

КОНСУЛЬТАЦИ

ССКП членалла кандидат

Болхлой класса хьалхашка этта революционни декхараш кхоачащде аьнна Ленина вIашагIъелла я вай Коммунистически парти. Пролетариата диктатурани социальни революцени парти я из. Цул совгIа, низ болаш, цхьоагIонца вIашагIъелла революционни, майра, керда парти а я из.

Ленинеи ленинцашеи бокъонца йола революционни парти, коммунистически парти е гIерташ дукха къахьийгад.

Кердача типех йолча майрача партес юххьанца денз хьабахьача нийсача наькъаца бувзам болаш да партен членала дIаэцара Ленински принцип а. Цудухьа партен членаша шоаша дIа язбац шоаш парте. Уж дIаийбу партен моллагIча а цхьан организацес, партен дисциплина лелае а еза цар. Партен член, партен Уставо яххача тайпара, декхарийла ва «Масса тайпара партен цхьоагIо лорае» — из да партен члена керттера дарех цхьа декхар. Цул совгIа партен решенеш кхоачашярна бе-башха ца хулаш, уж йизза кхоачаш е гIерташ хила а веза партен член. Къахьегамца массарел тIех а волаш, ший балха говзал дIахо лакх а еш, социалистически обществан доалахьара дар лора а деш, хIара денна нахацара бувзам чIоагI а беш, марксизмани-ленинизмани основаш Iомадарца ший кхетам лакх а беш, партени паччахьалкхени дисциплина а лелаеш, партен хьалхашка масса хана бакъ а лувш, партени паччахьалкхени къайле чIоагIа а лелаеш, моллагIа партес шийна тIабилла болх бизза нийсача партен наькъаца дIачакх а боккхаш хила веза партен член. Уж деррига гIулакхаш доахкаш хила беза партен членалла болха кандидаташ а.

Кандидаталара партен членалла дIаэцилга а кандидатала дIаэцилга а индивидуальни порядках (хIаране гIулакх ше къаьстта дувцаш) хул.

Кандидатски стаж (кандидатала волаш йоккха ха) оттаяьй партен Уставо цхьан шера лаьрхIа. Из ха лу партен членалла ваха кандидатал дIаийцачоа партен программеи, Устави довзийта, хIаьта парторганизаценга из вовзийта а цун гIулакхашка хьажа а. Партен организаци декхарийла я парте водар дика вовза, бокъонца из мегаргволаш коммунист волга хайначул тIехьагIа мара из партен членалла дIа ца эца а. Цудухьа партес оттадаьд из болхлой а, ахархой а интеллигенцен а цхьатарра юкъара цхьан шера лоархIам бола кандидатски стаж. Цу цхьан шера дика кийчве а вовза а йиш я из. Цхьабакъда, цунца болх а ца беш, из цунна ца довзачох кхета а ца веш, цун гIулакх формально, тесса леладича цун кандитаски стаж йIаьхъе езаш хул. Цахаддаш цун йоакхо а еш из кхетаве, Iомаве декхарийла я партен организаци.

Партен членалла водар а членалла кандидат водар а декхарийла ва, цхьан шерал чухьнахьа доацаш, цхьан болх беш ше вовза а вовзаш, кхаь шерал чухьнахьа йоацаш партийни стаж а йолаш болча кхаь партен членашкара рекомендацеш (тешалаш) кийчде. Нагахьа санна, ВЛКСМ членалара парте дIачу водаш хилча ВЛКСМ-а районни комитето цунна енна рекомендаци партен цхьан члено яннача нийсса лоархI, хIаьта ткъо шу даланза бола кагийнах комсомоле гIолла мара болхац вай мехка парте.

Парте дIа эцара гIулакх первични парторганизацен юкъарча собране дийца а дийце, тIаккха цунах соцам бу. Партен горкомо (город йолча метте) е райкомо из соцам чIоагIбаь баларца чакхдоал из парте дIаэцара гIулакх. Собране из гIулакх дувцача хана рекомендацеш яннараш тIа ца хилча а мег. Цхьабакъда, шоаш яннача рекомондацешта бехктокхаме хилам беза цар.

Партен организаци кандидатал хьаийцар дIакхетаве декхарийла я, партен Уставо партен членашта **Iадехка декхараша цхьатарра кандидаташа** кхоачащде а леладе а дезаш декхараш хиларах. Цхьабакъда, партен членеи кандидатеи цхьатарра бокъо я яхилга-м дац из. Цар бокъонаш тайп-тайпара я. НийсагIа аьлча, партен члена бокъо кандидатачул дукхагIа я. Нагахьа санна, партен член моллагIча дешах къамаьл де а, шийна хетар дIаала а, партен органашка хержа хила а дийцача деша соцам беча хана, шеразза хилча, кулг хьалдахийта а (голосовать) йиш яле, партен кандидата совещательни (дош дувцаш дакъа лаца) бокъо мара яц. Из да, цун собране моллагIча дешах лаьца къамаьл де а, моллагI а партен болхлочоа критика е а, партен ЦК кхаччалца ладкъа а, цунах шийна хетар дIаала а йиш хилар. Бакъда, соцам беча хана голосовать да а, партен органашка хержа хала а йиш яц цун.

Кандидатал волча хана къахьегамеи паччахьалкхени дисциплина а лелаеш, ший политичетки кхетамца а, нахаца болх бе ховш хиларца а парте боацараштa хьалхашка тIех волаш хила веза кандидат.

Кандидатски стаж йисте яьлча парторганизацес парте собране дувца оттаду кандидат партен членалла дIаэцара дош. Нагахьа санна дикача гIулакхаща ше дIагуча валийта ца могаш кандидат висача, хIаьта цу гIулакха партен организацес из бехке цавеш а хилча, цхьан шера кхы (кхы дукхагIа йоацаш) йIаьхъе йиш я цун кандидатски стаж. Шийха доахкача гIулакхаща партен член хила мегаргвоацаш из хуле парторганизацес соцам бу партен кандидаталара из дIавакхха, аьле.

Кандидатски стаж цкъа мара йIаьхъе йиш яц.

Мишта хила деза партен членалла водачоа, цунах тарра кандидаталла водачоа а луш йола рекомендаци?

Рекомендаци — Коммунистически парте баха бокъонца дикагIа, коммунизман гIулакха тIехьа бола болхлой, къахьегаш бола ахархой, интеллигенци хьахаржа йиш хиларна лоархIамегIа дола гIулакх да. Цудухьа, дукхача хана денз ше рекомендаци луш вола новкъост цхьан беча балхаца дика вовзаш, цун общественно-политически юхь йовзаш, цун мел йола дика а во а оамалаш йовзаш хила веза коммунист. Цхьан юрта е городе баха а бахаш, бера хана денз цхьан хьалкхийна вIаши бовзаш хилар кхоачам бац, нагахьа санна цхьан болх а баь бовзаш беце. Цхьабакъда, колхозникаштеи, механизаторащтеи, юртабоахаман специалисташтеи, хьехархоштеи кхы болча юртабоахаман болхлоштеи партен райкомеи райисполкомеи кхы йолча районний организацейи хьалхле лелаераша енна рекомендацеш нийса а кхоачам боллаш а лархIа еза, хIана аьлча вIаши бовзаш а шоайла бувзам болаш уж хиларца.

Комсомолец Тутаев Iамархан

Первомайски районе дика болх беча комсомольцех комсомолец ва Тутаев Iамархан. Соахка Казахстанера цIавеначул тIехьагIа Луговерча (Мужечерча) Орджоникидзе цIерахча музея заведующел вахийтар Iамархан.

Граждански тIом болча хана Серго Орджоникидзес а ГIалгIай ЩIеча партизанаша а леладаь гIулакхаш дувцаш, дика хьехамаш даьд цо музее ихача дуккхача наха а дешархошта а. Орджоникидзе цIерахча колхозе первични комсомольски организацен секретарь волаш, кагийча наха юкъе лоархIамера хьехама болх бир Iамархана. Доккха новкъостал дир, Iамархана хьалхле а лелаеш, комсомольцаша шоаш баьхача мехка цIабаьхкача наха цIенош хьалдарна. ВЛКСМ-а Первомайски райкома секретара нов. Сагов Мухьмадеи Тутаев Iамарханеи инициативах комсомольцашеи кагийча нахеи новкъостал а деш, къабеннача а торо йоацача а наха 20 гаргга цIенош хьалдир районе.

Вай республикера 6-ча Дерригдуненен кагийча наьха фестивале бахача кагийча наха юкъе а вар Iамархан. Цул тIехьагIа цо дика болх бар бахьан долаш комсомолан райкома инструктор вахийтар из.

Районерча Культуран ЦIагIа художественни самодеятельностан кружокаш вIашагIйохкаш а, хIаьта художественни самодеятельноста коллектива юкъе ше дика дакъалоацаш а из хиларах, Первомайски райисполкома культуран отдела заведующи вахийтар нов. Тутаев. Дика тоалуш латт районе культпросветучрежденей болх. Первомайскерча районни Культуран ЦIагIа вIашагIъеллай гIалгIай иллейи халхареи Ансамбль. Районерча юрташка концерташ увттаде яха кийчлуш я хIанз Iамархана хьалхле лелаю ансамбль.

МАЛЬСАГОВ Р. М.

Коллектива барт-цхьоагIо — цун низ ба

Ачхой-Мартановски районе йоккхагIа ярех промышленни предприяти лоархIаш я Грозненски лесхоза Подгорненски лесопункт. Лесопунктера балхаш хьу кийчъелга да, дукхагIа долча даькъе цIенош а кхы хIамаш а хьалъе эшаш йола хьу кийчъю цига. Вайна лоаллаха ядача республикашка къийрда ца Iеш Советски Союза дуккха а кхыча моттигашка къердаш я Подгорненски хьун мастераша кийчъяь попа хьу.

Тайп-тайпарча балхаш тIа леспункте болх беш 250 гаргга производственни инженерно - технически болхлой ба, царех 172 саг шоай даьхен моттигашка цIабаьхка нохчий гIалгIайи ба.

Укх шера лесопункта болхлой коллектив декхарийла я 30 эзар куб. м. хьу кийчъе, цунах 18 эзар куб. м. хIамаш хьалъеча эша хьу я. Из план кхоачашъе берригa низ тIабахийта къахьегаш ба лесопунктера болхлой.

СССР-а Лакхехьарчеи НГIАССР-а Лакхехьарчеи Советашка хиннача хоржамий сийна болхлой коллективо тIаийцадар хьалхарча квартала план хоржамий ди тIакхачалехьа кхоачашъе аьнна. 7000 куб. м., цунах 5000 куб. м. хIамаш хьалъеча эша хьу, кийчъе езар коллективо. Валовой продуцех лаьрхIача из хул 441 эзар сома мах болаш. Из план сийленца 101 процент кхоачаш а яь, планал совгIа хьу кийчъеш, ба лесопункта болхлой.

Къаьст-къаьстача балха участкаша а план тIех-кхоачашъяьй. Масала, хьу тедача участке — 151 процент, тийда хьу складе хьатIаувзарах — 145 процент, кийчъяь хьу Ермоловски лесозаводе а кхычахьа а дIаахийтарах — 112 процент.

Уж доккхий толамаш даьхад цар болхлой коллектив барттайна хиларах, боаггIача тайпара нийса шоай болх вIашагIболла царна харах.

Цар дикагIа бола производственникаш лоархIаш ба хьу хьатIаувзаш 170—175 процент бетта йола план кхоачашъеш бола трактористаш Шахбиев Iабдул, Макушин Иван, Степаненко Н., наькъаш тоадеча болх беш 290 процент норма кхоачашъеш вола бульдозерист Гусаков Василий, говраща хьу хьатIаувзаш бола Хамгоков ИсмаIал (216 процент), Каримов Абдрахьман (180 процент), Каримов Сагат (175 процент). Цхьатарра хьокхамаш даьхад процентаща лаьрхIача (133 процент) плотника Иналов Iисаси, капитальни гIишлонаш хьалъеча болх беш волча электропильщика Ахмадова Iалауддинеи.

Йоккха йоакхо ю лесопункта хьалхале лелаераша керда производственни болхлой Iома а баь кийчъбарна. ДIадахача шера планах 10 болхло мара вацар цар кийчве везаш, цар кийчваьв тайп-тайпара говзалаш йола 45 производственни болхло (нохчийи гIалгIайи).

Хьуна — боахаме къаьна болхлова, лесопункта начальник Васин Георгий Кириллович. ССКП член а хиларца ший болх дика бовзаш а хиларца ха а ховш дика хьалхе лелаю цо лесопунктерча дерригача балхашта. Шоай йоакхо а еш, эшачун-доацачун дика терко а еш из хиларца масса волча болхлочо сий ду цун, веза а веза из.

С. КОТИЕВ.

ТХОГА ЯЗДУ

Массанена а йоазув Iомаде деза

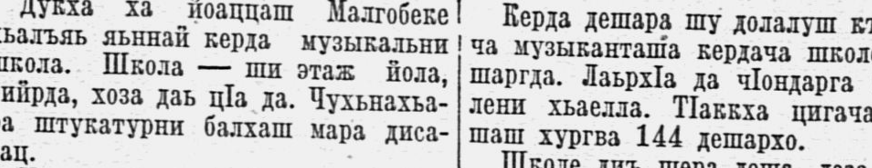
Тха юрта, кхычахьа санна, тоъала дукха ба йоазув ца ховш бола нах. Царна юкъе цхьабараш кулг язде ца ховш а ба.

Йозув ца ховча нахах цаI ма вита йоазув ца Iомадеш, аьнна соцам бир тха школан хьехархоша а дешархоша а. Из болх дукхагIа долча даькъе лакхехьарча классий дешархоша шоашта тIаийцар. Список а оттаяь, хIаранена 10—15 саг хургволаш бийкъар оаха йоазув Iомаде дезаш бола нах.

Тха «дешархой» дешар духьа шоай цIагIара арабовла безац: занятеш шоай цIеношка вIашагIъехк царна. Йоазув ца ховш бола нах деша безам болаш а ба, хIаьта атта кхеталуш а ба.

КАЦИЕВ М.,
Экажеверча юкъерча школан 9-ча класса дешархо.

Малгобекера керда музыкальни школа

Дукха ха йоаццаш Малгобеке хьалъяь яьннай керда музыкальни школа. Школа — ши этаж йола, сийрда, хоза даь цIа да. Чухьнахьара штукатурни балхаш мара дисадац.

Укх сахьате музыкальни школе деша дагIача бераша Чкалова цIерах йолча клубе дIахьу шоай занятеш. Фортепианеи баянеи шин отделене дешаш ба 94 кIаьнки йиIиги.

Керда дешара шу долалуш къоначa музыканташа кердача школе дешаргда. ЛаьрхIа да чIондарга отделени хьаелла. ТIаккха цигача дешаш хургва 144 дешархо.

Школе диъ шера деша деза. Занятей расписани общеобразовательни школашкарча занятешка хьежжа оттаяьй, берашта дукха хало тIа ца яхийтар духьа.

АПУРИН И.

„Эггара дикагIа болча кагирхой мугIаре хила безам ба са“

Иштта йоах комсомоле яха кийчлуш йолча нохчий йогIо Мазуева Зояс.

9 класс йисте а яьккха, цул тIехьагIа медсестерай курсаш а яьха ший специальностах болх бе йолаялар Зоя, цхьабакъда, школе дIахо дешалга дица-м далийтанзар цо. Сайрийна хьехаш йолча школе 10-ча классе деша а хайна 1957 шера из а дика чакхъяьккхар цо.

10 класс, медсестерай курсаш, ший профессех болх белга... — уж дерригаш а кхоачам беш дацар хIара денна кхетам лакх а луш, Iалам довза а, гонахьара дуккха хIамаш ха а гIерташ йолча Зояйна.

ХьалхагIа производстве ше дикача балхаца дIагуча а ялийта дIахо лакхерча дешара заведене деша яха лаьрхIар цо. Дукха ха яр кхачан промышленностан квалифицированни болхло хила цо лаьрхIа. Цудухьа, ший даьй мехка цIакхаьчача Самашкински плодоконсервни заводе балха эттар из.

Производстве ше дикача хьокхамца дIагойтарал совгIа, общественни балхаца а активни дакъа лоац Зояс.

Цун дикагIа йола оамал я вайнаьха цхьадолча къаьнарча гIулакхашта духьал хилар, йиIигашка, мехкарашка ца дешийтара духьал къовсам лелабелга, боккхийча паха, кхалнаха социалистически строй эггира тIех хилара а, советски къаман культура дегIаяра а хьакъехьа кхетаме болх лелабелга.

Комсомольски организацес школе пионервожати а оттаяьй Зоя. Сакъердаме кийчъю цо пионерски сбораш а. Берашта еза а еза из. Завода коллективо художественни самодеятельноста концерт кийчде лаьрхIар. Цу гIулакха активни инициатор а цу кийчона дизза дакъа лоацаш а я Зоя.

С. ТЕМИЕВ.

Эггара зIамагIчар спектакль

Занавес хьаеллалу, тIаккха сцена тIа вайна гу гIоздаьнна дегаш дола, комсомола юххьанцарча тIехьен викалаш. Зале багIараш чIоагIа уйла тIайохийташ хьож «Даьй къонал» яхача спектаклага. Теша хала да спектакль хьокхараш дешархой ба аьлча, селла кIоарга, дика хьагойт цар шоаш хьахьокхача наьха юхь.

Грознерча дешархой самодеятельни театра дикагI барех толам ба Бориса Горбатова пьеса цар оттаяр. Бокъонца дола театр да из. Пионерии дешархойи Дворецe, дика йоаккха зал а шоай режиссераш а, артисташ а, художникаш а ба цар.

Диъ шу да театра ший спектаклаш увттаю. Нохч-ГIалгIай АССР юрташкарча а Грознерча а пионерашта а дешархошта а шоай театре ейра А. Фадеева романа «Молодая гвардия» яхеи Е. Шварца «Снежная королева» яхеи иштта кхыйолеи пьесаш. Каст-каста кагиийча хьежархой конференцеш а хул.

Театра хьалхале лелаеш ва Балкосадский Иосиф Львович. 10 шу совгIа ха я цо берий художественни самодеятельноста хьалхале лелаю. ХьалхагIа а профессинальни драматически театрий режиссер хинна, дика цу балха говзал йолаш саг ва из.

Театра болх ха а ховш цо лелабарца, дика гIулакхаш карагI дувлаш дIахьо кагийча пионерашеи дешархошеи художественни самодеятельностан болх.

Л. БЕРГЕР.

Алапи хьа маца лургда?

Назрановски районерча «40 лет Октября» яхача совхоза болхлошта февраль бетта доагIа алапи хIанз а дIаденнадац. Тахан-тахан алапи хьалургда яхаш, балха тIара а бувлаш, кассан наIар тIа латт болхлой. Е еззача тайпара болхлой йоакхо еш совхоза директор н. Ториев а, профсоюзни Организаци а яц. Районера лакхехьара организацеш декхарийла я уж кхоачамбоацараш теркалде а дIадаха а.

ГАНДАРОВ Къ.

Комсомольций сийлен гIулакх

Дика вIаштIехьдаьккха да Наьсар-Кертерча юкъерча школе халкъа боахама эшаш дола металлолом гулдара гIулакх. Дукха ха йоаццаш школерча комсомольски организацени хьехархойи хьалхленца комсомольцашеи кагирхошеи 7 тонн металлолом гулдир.

Дикача балхаца белгалбаьлар цу дийнахьа комсомольцаш - дешархой Алмазов ТIахIир, Абадиев Утанбик, Аушев Башир, иштта кхыбараш.

ОЗДОЕВ М.-Г.

Шин бетта план 113 процент кхоачашъяьй

Грознефтезаводстрой треста № 2 йолча Управленен коллективо 1958-ча шера хьалхарча кварталах даьча балха тIалоацамех шин бетта план тIехкхоачашъяьй.

Квартальни планах хинна технологически трубаш яхкара план 1500 метр йолча, 2000 метр ехкай цар, 14 дюймовой нефтепровод билла безача план тIехкхоачашъяь яьннай коллектив, иштта планах шишша квартир йола кхо цIа даь даккха дезача, хьалдаь даьннад диъ цIа.

Укх деношка квартальни плана тохкам беш итогаш ергья Управленен кулгалхоша. Тхо теш, — йоах производстван къахьегамхоша, — шин бетта план тха коллективо 133 процент кхоачашъярца, ерригача квартала а оаха толамаш доахарг хиларах.

Коллектива цIерах къамаьл деш председатель строительни комитета волча нов. Санамьянца аьлар—данхача балха толамех кхоачам ца беш низ ма кхоачча диках къахьега хьожаргда тхо 1958-ча шера республике хьалхарча мугIарашка хургдолаш.

Номер шиъ йолча Управлене диках йола бригадаш я нов. Болдинов керте вола слесарий бригада, нов. Андросов керте вола столярий бригада цар массаза а тIехкхоачашъю шоай балха задани.

Белгалдаккха дезаш да бригадашта а юкъе диках бола къахьегамхой газосварщик нов. Лечиев Исропили, бетонщик нов. Расуеви хилар.

Редактор
М. ЛЬЯНОВ.

Кинотеатрашка

Кинотеатре «Родина». Берий сеансаш **«Iуйра дика хийла».** Долалу 8,30. **«Графа бехача боахама тIа».** Долалу 10, 1,15, 5, 8.15. **«Денщик Шельменко».** Долалу 11.30, 2.45, 6.30, 9.45.

Челюскиний цIерахча кинотеатре Йоккхача зале: «Графа бехача боахама тIа». Долалу: 10, 11.45, 1.30, 3.15, 5. 6,45, 8.30, 10.

№ 1 йолча зIамигача зале: **«Адрес доаца йоI».** Долалу: 9, 10.45, 12.30, 2.15, 4, 5.45, 7.30, 9.15.

№ 2 йолча зIамигача зале: Берий сеансаш **«Тревожная молодость».** Долалу: 9.30, 11.30, **«Адрес доаца йоI».** Долалу: 1.30, 3.20, 5.05, 6.50, 8.35, 10.15.

№ 3 йолча зIамигача зале: Берий сеансаш **«Кхеран зиза»** Долалу: 9.15, 11.15. **«Къа тIа дола ворхI».** Долалу: 1.15, 5.15, 9.15. **«Кхерамера вIаштарал».** Долалу: 3.15, 7.15.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны редактора 2-07-01, отдел партийной жизни 2-41-23, отдел экономики 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00739. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. заказ № 1914